

ปัญหาพิเศษ

เรื่อง

บทบาทของสตรีเกษตรกรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

WOMAN FARMERS' ROLES IN FAMILY ECONOMIC ACTIVITIES

IN TAMBON MAEFAG, AMPHUR SANSAY, CHANGWAT CHIANGMAI, THAILAND.

โดย

นางนันทาเย็น ทองพลอม

เสนอ

บัณฑิตศึกษา สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้

เพื่อขอความสมบูรณ์แห่งปริญญาเทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (สาขาส่งเสริมการเกษตร)

พ.ศ. 2537

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตศึกษา สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้
เทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)
ปริญญา

ส่งเสริมการเกษตร

ส่งเสริมการเกษตร

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง บทบาทของสตรีเกษตรกร ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว
ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

WOMAN FARMERS' ROLES IN FAMILY ECONOMIC ACTIVITIES

IN TAMBON MAEFAG, AMPHUR SANSAI, CNANGWAT CHIANGMAI, THAILAND.

นางผู้ช่วย นางบานเย็น ทองหลอม

ได้พิจารณาเห็นชอบ โดย

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนุผล)

วันที่ 16 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2537

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)

วันที่ 16 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2537

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิลา ทนุผล)

วันที่ 16 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2537

รักษาราชการแทนหัวหน้าภาควิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญสม วราเอกศิริ)

วันที่ 16 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2537

บัณฑิตศึกษารับรองแล้ว

อนันต์ นันทินันท์

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ เทียงตรง)

ประธานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ 17 เดือน กันยายน พ.ศ. 2537

คำนิยม

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนุผล
รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนิลา ทนุผล
คณะกรรมการที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะแนวทางดำเนินการวิจัยและให้ความ
ช่วยเหลือโดยตลอด จนทำให้ผลการวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

นอกจากนี้ยังได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนทางด้านข้อมูลจาก สำนักงาน
เกษตรอำเภอสันทราย และคุณวันชัย จันทรเสนา เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เป็นอย่างดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จรรยา อภิชาติตรากุล ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการแก้ไข ปรับปรุง
บทความภาษาอังกฤษ อาจารย์สนธิ ลิทธิ ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือวิเคราะห์ข้อมูล

ขอขอบคุณ สตรีเกษตรในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของสตรีเกษตรในกิจกรรม
ทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกถึงพระคุณของบุคคลที่ได้วางรากฐานการศึกษาและ
ให้กำลังใจ แก่ผู้วิจัยตลอดมาคือ คุณบิดา มารดา ครู-อาจารย์ พี่ เพื่อน และ คุณเจริญ
ทองหลอม ผู้ให้กำลังใจอยู่เบื้องหลังความสำเร็จ ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

บ้านเย็น ทองหลอม

กรกฎาคม 2537

สารบัญเรื่อง

หน้า

สารบัญตาราง

สารบัญภาพ

บทคัดย่อ

บทที่ 1 บทนำ

ปัญหาการวิจัย	2
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ข้อจำกัดของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
คำนิยามศัพท์ทั่วไป	5

บทที่ 2 การตรวจเอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของคำว่าบทบาท	8
บทบาทของสตรีเพศในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	10
ภาคสรุป	16

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัย	17
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	18
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	19
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	20
การทดสอบเครื่องมือ	22
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	22

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	23
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	23
บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	
ตอน 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม	25
1.1 อายุ	25
1.2 ระดับการศึกษา	26
1.3 สถานภาพการสมรส	27
1.4 สถานภาพการถือครองที่ดิน	28
1.5 จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานครอบครัว	29
1.6 การเป็นสมาชิกกลุ่ม	30
1.7 กิจกรรมหลักในการประกอบอาชีพเกษตร	31
1.8 กิจกรรมด้านสาธารณสุข	34
1.9 กิจกรรมด้านสาธารณูปโภค	35
ตอน 2 บทบาทของสตรี เกษตรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว	
2.1 การแสดงออกในบทบาทของสตรี เกษตรด้านการประกอบอาชีพการเกษตร	40
2.1.1 ด้านการปลูกพืช	40
2.1.2 ด้านการเลี้ยงสัตว์	50
2.2 บทบาทของสตรี เกษตรด้านการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร	56
2.3 บทบาทของสตรี เกษตรด้านการออมทรัพย์	62
2.4 บทบาทด้านค่าใช้จ่ายในครอบครัว	67

สารบาญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	72
ข้อเสนอแนะ	75
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	77
บรรณานุกรม	78
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก	84
แบบสัมภาษณ์	85
ภาคผนวก ข	94
แผนที่ จังหวัดเชียงใหม่	95
แผนที่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	96
แผนที่ หมู่บ้านร่มหลวง ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	97
ภาคผนวก ค	98
รายชื่อสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมู่บ้านร่มหลวง ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	99
ภาคผนวก ง	102
ประวัติของผู้วิจัย	103

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลแยกตามอายุ	25
2	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามระดับการศึกษา	27
3	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามสถานภาพการสมรส	28
4	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามลักษณะการถือครองที่ดิน เพื่อทำการเกษตร	29
5	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว	30
6	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลที่ เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	31
7	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลในการประกอบอาชีพการปลูกพืช	33
8	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลในการประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์	33
9	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน	38
10	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการแสดงออกในบทบาทการเกษตร ด้านพืช	46
11	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการแสดงออกในบทบาทการเกษตร ด้านสัตว์	54
12	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการแสดงออกในบทบาทของการ ตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ	59
13	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการแสดงออกในบทบาทของการ ตัดสินใจในกิจกรรม การฝากเงินและกู้ยืมเงิน จากธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร	63
14	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการแสดงออกในบทบาทของการ ตัดสินใจในกิจกรรม การฝากเงินและกู้ยืมเงินจากธนาคารไทยพาณิชย์, ธนาคารกรุงเทพ และธนาคารอื่น ๆ	64
15	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการแสดงออกในบทบาทของการ ตัดสินใจในกิจกรรมการฝากเงินและกู้ยืมเงินจากสหกรณ์การเกษตร	66

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
16	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการแสดงออกในบทบาทของการตัดสินใจในกิจกรรมการฝากเงินและกู้ยืมเงินจากญาติพี่น้อง	67
17	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการแสดงออกในบทบาทของการตัดสินใจในกิจกรรมการฝากเงินกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	70

สารบาณภาพ

ภาพ		หน้า
1	แผนที่จังหวัดเชียงใหม่	94
2	แผนที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	95
3	แผนที่ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่	96

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : บทบาทของสตรีเกษตรกร ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว
ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัย : นางบานเย็น ทองหลอม

ชื่อปริญญา : เทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

สาขาวิชา : ส่งเสริมการเกษตร

ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

(รองศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนุผล)

....16/...25.../37....

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของสตรีเกษตรกร ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ (2) บทบาทความรับผิดชอบของสตรีเกษตรกรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว (3) ปัญหาหรือปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และการตัดสินใจของสตรีเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ สตรีเกษตรกรที่เป็นภรรยาของหัวหน้าครอบครัว หรือหัวหน้าครอบครัว จำนวน 138 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบง่าย สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีอายุเฉลี่ย 38 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด ได้สมรสแล้ว และยังอยู่ด้วยกัน ส่วนใหญ่มีที่ดินเป็นของตนเอง ผู้ให้ข้อมูลมีสมาชิกที่เป็นแรงงานของครอบครัวเฉลี่ย 3 คน ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากได้ร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ที่เหลือระบุว่า ไม่ได้สังกัดกลุ่มใด ๆ เลย สำหรับกิจกรรมหลักในการประกอบอาชีพเกษตรของครอบครัวผู้ให้ข้อมูลคือการทำนา รองลงมาได้แก่ การปลูกมันฝรั่ง ปลูกผักสวนครัว ปลูกยาสูบ และปลูกกระเทียม ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์นั้นมีเพียง 60 ครอบครัวเท่านั้น ที่ระบุว่ามีการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งได้แก่ ไก่ สุกร โค และเป็ด

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่รายงานว่า ได้เข้าร่วมในทุกกิจกรรมของชุมชน ทั้งทางด้านสาธารณสุข และกิจกรรมการพัฒนาด้านสาธารณสุข

สำหรับบทบาทของสตรีเกษตรในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัวนั้น ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจดำเนินการในกิจกรรมด้านการเกษตรทั้งการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ สำหรับอาชีพนอกภาคเกษตรนั้น สตรีเกษตรส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวในครอบครัว ส่วนผู้ที่ระบุว่าครอบครัวมีการดำเนินกิจกรรมนอกภาคการเกษตรนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจเท่านั้น ซึ่งได้แก่ การตัดเย็บเสื้อผ้า การประดิษฐ์ดอกไม้ การจักสาน การรับจ้าง การค้าขาย การเปิดร้านเสริมสวย และการคิดใบยาสูบ สำหรับกิจกรรมการออมทรัพย์นั้นพบว่า ผู้ให้ข้อมูลน้อยกว่าครึ่งระบุว่า ตนเองมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการออมทรัพย์ (ฝากเงินหรือกัยืมเงิน) และรายงานว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมเหล่านี้ ส่วนกิจกรรมด้านค่าใช้จ่ายในครัวเรือนพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า มีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจดำเนินการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและค่าเล่าเรียนบุตร ส่วนด้านพาหนะและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานสังคมนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่รายงานว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจเท่านั้น

ปัญหาหรือปัจจัยที่ยับยั้งการมีส่วนร่วมของสตรีเกษตรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัวคือ การขาดความรู้และทักษะในด้านการเกษตร และการขาดความรู้ด้านเงินทุน เวลา และการตลาดในกิจกรรมนอกภาคการเกษตร ส่วนด้านการออมทรัพย์ได้แก่ การขาดความรู้และโอกาสในการติดต่อกับสถาบันการเงิน และระเบียบกฎเกณฑ์ของสถาบันการเงิน สำหรับกิจกรรมค่าใช้จ่ายในครัวเรือนนั้น ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ตนเองมีโอกาสน้อยในการติดต่อกับสังคมภายนอกประกอบกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่ส่งเสริมให้สตรีเป็นผู้นำในการตัดสินใจ และสามีไม่ยอมรับบทบาทของสตรีเกษตรในบางกิจกรรม

ABSTRACT

Title : WOMAN FARMERS' ROLES IN FAMILY ECONOMIC ACTIVITIES IN
TAMBON MAEFAG, AMPHUR SANSAI, CHANGWAT CHIANGMAI, THAILAND.

By : Banyen Thonglom

Degree : Master of Agricultural Technology (Agricultural
Extension)

Major Field : Agricultural Extension

Chairman, Special Problem Advisory Board : *Numchai Thanupon*

(Associate Professor Dr. Numchai Thanupon)

Aug. 1. 16. 1994.

The objectives of the research were to investigate 1) personal and socio-economic characteristics of woman farmers in Tambon Maefag, Amphur Sansai, Chiangmai; 2) their roles and responsibilities in family economic activities; and 3) their problems and constraints in action taking as well as in decision making. The respondents were 138 samples of woman farmers who were either family leaders or family leaders' wives, selected by simple random sampling. The research instrument was interview schedules and the data were analyzed by using a microcomputer, SPSS program.

The findings were as follows:

Personal and socio-economic characteristics. The respondents had an average age of 43 years and the majority had completed Grade 4 of primary education. Almost all of them were married and most of them were land holders. An average household labor force was 3 persons per family. Most of the respondents were members of the Woman Farmers' Group and the rest did not join any other social group. The main activity in

agricultural occupation was rice farming, followed by growing potatoes, vegetables, tobacco, and garlic respectively. Only 60 families were engaged in livestock raising namely chicken, swine, cattle, and duck.

For participation in community activities, it was found that each respondent participated in all activities, including public health and infrastructure activities.

Roles in decision making and action taking in family economic activities The majority of the respondents were found to play a consultation role in decision making on agricultural activities concerning both crop cultivation and animal raising. For the non-agricultural occupation, the majority of the respondents stated that the families did not carry out any activity at all. For Those whose families carried out non-agricultural activities, most of them played a consultation role in decision making on the following activities : tailoring and dress making, artificial flower making, bamboowork, employment, trading, hair dressing, and tobacco-leaf grading,

⌘ For money-saving activities, less than half of the respondents participated (depositing or obtaining loans) and played a consultation role in the activities. Most of them stated their participation in household expense activities; they played a leading role in decision making. The majority of the respondents were found to play a consultation role in decision making on activities concerning families' vehicles and social activities.

Problems and constraints in activity participation The problems and constraints in the respondents' participation in family economic activities were : lack of agricultural knowledge and skills; and lack of knowledge of capital, time, and marketing for non-agricultural activities.

Concerning money saving, the respondents did not have opportunities to contact financial institutions; they also lacked knowledge of financial institutions and their regulations. For household expense activities, the respondents stated the problems of their scarce opportunities to contact the outside world; local culture in which women were not encouraged to play a decision making role; and unacceptability of woman farmers' roles in some activities by their spouses.

บทที่ 1

บทนำ

(INTRODUCTION)

"ผู้ขายเป็นช้างเท้าหน้าผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง" ข้อความดังกล่าวเป็นคำพังเพยของไทยแต่โบราณ ที่เน้นการแบ่งและการให้ สถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกันระหว่างชายและหญิง นโยบายของคำพังเพยมีส่วนสร้างทัศนคติแบ่งแยกทางเพศ และการเลือกปฏิบัติทางเพศตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา และได้ส่งผลกระทบที่ไม่เอื้อโอกาสให้หญิงได้รับการศึกษาอบรม และการจ้างงานเท่าเทียมชาย แม้ว่าจำนวนของหญิงไทยที่ทำงานในภาคเกษตรจะมีสัดส่วนใกล้เคียงกับเกษตรกรชาย คือ 6.65 ล้านคน มีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในกระบวนการผลิตทางการเกษตร แต่บทบาทและส่วนร่วมดังกล่าวถูกมองข้ามเป็นเพียงผู้ช่วยในการผลิตเท่านั้น แทนที่จะเป็นผู้ผลิตที่เท่าเทียมกับชาย เมื่อหญิงได้รับสถานภาพที่ด้อยกว่าเช่นนี้ในระยะที่ภาคเกษตร เปลี่ยนจากการผลิตเพียงยังชีพเป็นการผลิตเพื่อขายมากขึ้น การให้การศึกษาอบรมเพื่อให้สามารถพัฒนาไรรู้า จึงมุ่งเป้าหมายเกษตรกรชายมากกว่าหญิง ช่องว่างของความสามารถในการหารายได้ระหว่างหญิงกับชายในงานเกษตรกรรมจึงมีมากขึ้นผลที่สุดเกษตรกรหญิงเห็นว่างานในภาคเกษตรมีให้ทำน้อยลงทุกที และพากันอพยพเข้าไปทำงานทำในเมือง (พนมวรรณ อยู่ดี, 2535 : ไม่ระบุหน้า)

ภาคการเกษตรของประเทศไทยถือว่าเป็นภาคเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดและมีแนวโน้มที่จะพัฒนาสู่ภาคอุตสาหกรรม ซึ่งภาคการเกษตรนี้มีกำลังแรงงานอยู่ถึงร้อยละ 68.4 ของภาคเศรษฐกิจทั้งหมด กำลังแรงงานในภาคการเกษตรจึงถือเป็นกำลังแรงงานที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งต้องพัฒนาคุณภาพอย่างเร่งด่วน เพื่อให้ทันกับวิทยาการทางการเกษตรที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเมื่อพิจารณาลักษณะกำลังแรงงานในภาคการเกษตรแล้วพบว่า เกือบครึ่งหรือ 6.65 ล้านคน เป็นแรงงานสตรีที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการธุรกิจ การตัดสินใจต่าง ๆ ในด้านการผลิตและเลือกใช้ปัจจัย

เพื่อการพัฒนาการเกษตร ซึ่งบทบาทสำคัญดังกล่าวนี้เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคนทางเศรษฐกิจในภาคเกษตร แต่ปรากฏว่า นับแต่อดีตเป็นต้นมา แรงงานสตรีเกษตรถูกพิจารณาเป็นผู้ช่วยในกิจกรรมการเกษตรมากกว่า เป็นส่วนหนึ่งของแรงงานการเกษตร การให้ทัศนคติต่อบทบาทสตรีเช่นนี้ ทำให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่าง ๆ มองข้ามและไม่ ได้ให้ความสนใจต่อการพัฒนาแรงงานในส่วนนี้ ให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพในการพัฒนาการเกษตร (พิงพิศ ดุลยพัชร, 2535 : ไม่ระบุหน้า)

ปัญหาการวิจัย

(Research Problem)

สตรีเกษตรได้รับโอกาสน้อยมากในการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมเกษตรอย่างเป็นทางการ เป็นผลให้สตรีเกษตรขาดโอกาสที่จะพัฒนาทักษะ และความสามารถรวมทั้งขาดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรการผลิตที่สำคัญ (พิงพิศ ดุลยพัชร, 2535 : ไม่ระบุหน้า) กล่าวได้ว่า สตรีเกษตรกลายเป็นกลุ่มแรงงานเกษตรที่ขาดการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ช่วยในการประกอบการในขณะที่ต้องรับบทบาทสำคัญทั้งบทบาทในเชิงครัวเรือนและบทบาทในเชิงเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดผลตามมาในแง่ของการใช้แรงงานเกินขีดจำกัดความสามารถทางสรีระอันเป็นผลเสียต่อภาวะสุขภาพของตัวสตรีเอง และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทั้งงานในครอบครัว และงานที่เกี่ยวข้องกับผลิตทางการเกษตร สาเหตุดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาในเรื่องค่าจ้างแรงงานต่ำกว่าระดับ และด้อยโอกาสในการแสวงหารายได้นอกฤดูการผลิต เป็นผลสืบเนื่องจากการขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะและความสามารถ ซึ่งทำให้สตรีเกษตรกลายเป็นแรงงานไร้ฝีมือ (unskill labor) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวที่สตรีเกษตรทำหน้าที่หัวหน้าครอบครัว ทำให้ประสบปัญหาความยากไร้และการเคลื่อนย้ายแรงงานออกจากภาคเกษตรกรรมมากขึ้น ซึ่งมีผลให้เกิดภาวะงานทางการเกษตรลดลง โดยเฉพาะแรงงานสตรีในภาคเกษตรลดลงจากเดิม คือ จากร้อยละ 84.07 ในปี 2490 เหลือร้อยละ 66.40 และ 61.27 ในปี 2525 และ 2530 ตามลำดับ ก่อให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ซึ่งเป็นช่วงกิจกรรมสตรีเกษตรรับบทบาทสูง เป็นผลให้เกิดการสูญเสียผลผลิตทางการเกษตรในอัตราที่สูงขึ้น

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งหาคำตอบในประเด็นเกี่ยวกับบทบาทของสตรีเกษตรกร
ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัวเกษตรกรในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัด
เชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives of the Study)

1. เพื่อทราบถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของสตรีเกษตรกรใน
ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาดังบทบาทความรับผิดชอบของสตรีเกษตรกรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
ของครอบครัวสตรีเกษตรกรในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อระบุปัญหาหรือปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในด้านการทำงาน,
การตัดสินใจ ของสตรีเกษตรกรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ข้อจำกัดของการวิจัย (Limitation of the Study)

1. การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาบทบาทของสตรีเกษตรกร ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
ของครอบครัวเกษตรกร ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เก็บข้อมูลในวันที่
7 - 8 กรกฎาคม 2536 ในประเด็นดังต่อไปนี้

1.1 กิจกรรมด้านการประกอบอาชีพเกษตรกร

ด้านการปลูกพืช

- การคัดเลือกพันธุ์
- การเตรียมแปลง
- การเพาะกล้า
- การปลูก
- การให้น้ำ ให้อุ๋ย

- การกำจัดวัชพืช
- การพรวนดิน
- การเก็บเกี่ยว
- การบรรจุหีบห่อ
- การจำหน่ายผลผลิต

ด้านการเลี้ยงสัตว์

- การคัดเลือกชนิดสัตว์ที่จะนำมาเลี้ยง
- การคัดเลือกพันธุ์
- การให้น้ำ ให้อาหาร
- การฉีดวัคซีน
- การทำความสะอาดเรือนโรง
- การจำหน่าย

1.2 กิจกรรมการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร

- การตัดเย็บเสื้อผ้า
- การถักนิตติ้ง และจักรตัดเสื้อผ้า
- การประดิษฐ์ดอกไม้
- การจักสาน
- เป็นกรรมกรรับจ้าง
- การค้าขาย
- เปิดร้านเสริมสวย
- คัดใบยาสูบ

1.3 กิจกรรมด้านการออมทรัพย์

- การฝากเงินหรือกั๊ยมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

การเกษตร

- การฝากเงินหรือกั๊ยมเงิน จากธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคาร

กรุงเทพฯ และธนาคารอื่น

- การฝากเงินหรือกั๊ยมเงินจากสหกรณ์การเกษตร
- การฝากเงินหรือกั๊ยมเงินจากนายทุน

1.4 ค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป

- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัย 4 ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าเล่าเรียนบุตร
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อยานพาหนะ
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานสังคม เช่น งานแต่งงาน งานบวช

งานขึ้นบ้านใหม่ งานเทศกาลต่าง ๆ และงานกุศล

2. ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะสตรีเกษตร จำนวน 138 คน ที่เป็นภรรยาหรือหัวหน้าครอบครัวสตรีเกษตรในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(Expected Results)

1. ผลการศึกษาครั้งนี้ เป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานด้านการให้ความรู้ด้านวิชาชีพ แก่สตรีเกษตร
2. ผลการศึกษาครั้งนี้ เป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป ในการนำมาปรับปรุงแผนงาน และยุทธวิธีในการดำเนินงานพัฒนาสตรีเกษตร
3. เป็นข้อมูลสำหรับนักศึกษาและผู้สนใจที่จะศึกษา เกี่ยวกับบทบาทของสตรี ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว เพื่อประกอบการค้นคว้าและวิจัยต่อไป

นิยามศัพท์ทั่วไป

(Definition of Terms)

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ หมายถึง การปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งของครอบครัวที่เกี่ยวกับการผลิต การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร และการประกอบอาชีพเสริม การออมทรัพย์ การกู้ยืม การใช้จ่ายในครอบครัว การผลิตในที่นี้ หมายถึง การผลิตทางการเกษตรอย่างใดอย่างหนึ่งหรืออาจผลิตหลาย ๆ อย่างในพื้นที่เดียวกัน และรวมไปถึง

การผลิตสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ และของสวย ๆ งาม ๆ ด้วย ซึ่งเป็นผลงานของสตรีเกษตรกร
สำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว ที่ศึกษาได้แก่

1. กิจกรรมการประกอบอาชีพ ซึ่งได้แก่

1.1 กิจกรรมการปลูกพืช

- การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์พืช
- การเตรียมดิน
- การปลูก
- การกำจัดวัชพืช
- การพรวนดิน
- การฉีดยาป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช โรคพืช
- การให้น้ำแก่พืช
- การให้ปุ๋ยแก่พืช
- การเก็บเกี่ยว
- การบรรจุหีบห่อ
- การขายผลผลิต

1.2 กิจกรรมการเลี้ยงสัตว์

- การคัดเลือกชนิดสัตว์ที่จะนำมาเลี้ยง
- การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เช่น รางน้ำ รางอาหาร
- การสร้างเรือนโรง (คอกสัตว์)
- การคัดเลือกพันธุ์สัตว์
- การให้อาหารสัตว์
- การให้น้ำสัตว์
- การฉีดยาป้องกันโรคติดต่อ
- การทำความสะอาดเรือนโรง (คอกสัตว์)
- การขายผลผลิตจากสัตว์

2. กิจกรรมการประกอบอาชีพ นอกภาคการเกษตร

- การตัดเย็บเสื้อผ้า

- การถักนิตติ้ง และซักเสื้อผ้า
- การประดิษฐ์ดอกไม้
- การจกสาน
- การทำงานเป็นกรรมกรรับจ้าง
- การค้าขาย
- การเปิดร้านเสริมสวย
- การคัดใบยาสูบ

3. กิจกรรมการออมทรัพย์ และการกักเงิน

- การฝากเงินหรือกักเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- การฝากเงินหรือกักเงินจากสหกรณ์การเกษตร
- การฝากเงินหรือกักเงินจากนายทุน

4. กิจกรรมค่าใช้จ่าย

- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัย 4 ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าเล่าเรียนบุตร
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อยานพาหนะ
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานสังคม เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานศพ งานเทศกาลต่าง ๆ และงานกุศล

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร และวรรณคดี

(REVIEW OF RELATED LITERATURE)

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาวรรณคดี และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความกระจ่าง ซึ่งปัญหาและการดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้อง โดยครอบคลุมเนื้อหาดังนี้

1. ความหมายของ "บทบาท"
2. บทบาทของสตรีเพศในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
 - 2.1 บทบาทด้านการตัดสินใจ
 - 2.2 บทบาทด้านแรงงาน
 - 2.3 บทบาทด้านการออมทรัพย์
 - 2.4 บทบาทด้านการใช้จ่ายภายในครอบครัว

1. ความหมายของคำว่า "บทบาท"

ความหมายของคำว่า "บทบาท" ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Role" นั้น มีผู้ให้ความหมายไว้มากมายหลายทฤษฎี ดั่งเช่น สุนทรสา สุภพ (2528 : 30) ได้แสดงความเห็นว่า บทบาทคือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) เช่น มีตำแหน่งเป็นพ่อหรือแม่ บทบาทคือ ต้องเลี้ยงดูลูก ซึ่งสอดคล้องกับ อมรา พงศาพิชญ์ (2521 : 92) กล่าวถึงบทบาทคือสิทธิและหน้าที่ในการประพฤติปฏิบัติที่บุคคลหนึ่งมีต่อบุคคลอื่น ในสังคมตามสถานภาพของตนเอง

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2516 : 27) และ ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2513 : 29-31) ได้ให้ความหมายสอดคล้องกันว่า บทบาทเป็นตำแหน่งทางสังคมที่มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน อันแสดงลักษณะโดยความหมายอีกนัยหนึ่ง ซึ่งแตกต่างกันออกไปว่า เป็นแบบแผนของการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ ของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์แห่ง การติดต่อสัมพันธ์การถ่ายทอดแนวความคิดระหว่างกัน และการตอบสนองซึ่งกันและกัน ซึ่งคล้ายกับ Morgar ในสมัยศ สุนทรียาภรณ์ (2534 : 11) กล่าวว่า บทบาทเป็นรูปแบบของพฤติกรรมซึ่งบุคคลที่อยู่ใน ตำแหน่งทางสังคมควรปฏิบัติ

พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์ (2528 : 7) ได้ให้ความหมายที่ชัดเจนไปกว่า บทบาทเป็นข้อกำหนดพฤติกรรมซึ่งผูกพันกับสถานการณ์ ถึงแม้ว่าจะมีบทบาทกำหนดขอบเขต พฤติกรรม แต่ไม่ได้มีลักษณะจำเพาะเจาะจง บางกรณีบุคคลจะต้องพร้อมที่จะเปลี่ยน พฤติกรรมให้สอดคล้องกับคนอื่น ๆ ซึ่งใช้บทบาทที่ แตกต่างกันไป

ทิตยา สุวรรณชัย (2527 : 163-169) ได้สรุปความหมายของคำว่า "บทบาท" อย่างกว้าง ๆ และครอบคลุมทั้งหมด ประกอบด้วย 3 บทบาทคือ

1. บทบาทที่ควรจะเป็น เป็นความมุ่งหวังที่บุคคลอื่นคาดหวังบุคคลในตำแหน่ง ใดตำแหน่งหนึ่งควรกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดออกมา
2. บทบาทที่แสดงออก การกระทำหน้าที่ของบุคคลซึ่งสมาชิกคนอื่นในสังคม ให้เขากระทำภายใต้สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง โดยถือเอาฐานะและหน้าที่ทางสังคม ของบุคคลนั้นเป็นมูลฐาน
3. บทบาทที่คาดหวัง ตำแหน่งต่าง ๆ ในระบบสังคม จะแสดงพฤติกรรมส่วน หนึ่งออกมาจากสิ่งที่ตนคิดว่าผู้อื่นคาดหวังให้ตนปฏิบัติและอีกส่วนหนึ่งออกมาจากสิ่งที่ผู้อื่นต้อง การให้ตนปฏิบัติจริง

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวไปแล้วนั้น สามารถสรุปความหมายได้ว่า บทบาท หมายถึง การแสดงออกในรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ตามสถานการณ์ที่ตนดำเนินอยู่ในสังคมนั้น ๆ ได้แก่ บทบาทด้านการตัดสินใจ บทบาทด้านแรงงาน บทบาทด้านการยอมรับ บทบาท ด้านการใช้จ่ายในครัวเรือน

ภัสสร สิมานนท์ (2527 : ไม่ระบุหน้า) กล่าวว่า สตรีเพศมีบทบาทและ ส่วนร่วมสำคัญในกระบวนการผลิตทางการเกษตร แม้ว่าการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างบุรุษ และสตรี ค่อนข้างชัดเจนในประเด็นที่ว่า บุรุษมีหน้าที่ในการหาเลี้ยง ครอบครัวและติดต่อกับสังคมภายนอก ส่วนสตรีมีหน้าที่เป็นแม่บ้านดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว และถูกกำหนดให้มีการติดต่อกับสังคมภายนอกในวงจำกัดเฉพาะเครือญาติ อย่างไรก็ดีตามการแบ่งบทบาทหน้าที่ดังกล่าวนี้ ในสังคมไทย โดยเฉพาะในชนบทมีลักษณะที่

ยี่ห่วยมากกว่า กล่าวคือ สังคมในชนบทไทย ถือว่าหน้าที่ทำการผลิตของครอบครัวเป็นอีกหน้าที่หนึ่งของสตรี ดังจะเห็นจากข้อความตอนหนึ่งที่สังฆราชบัลเลอว์ ใน จูไรรัตน์ จันทรธำรง (2529 : 386) บรรยายการทำงานของสตรีในสมัยรัตนโกสินทร์ว่า

"....เด็กสาว....ทำครัวและดำน้าพริก....ทำขนม มวนบุหรืและหมากพลู.... ผู้หญิงไปหาฟัน แก่นผัก ผลไม้ ตักน้ำ ต้มน้ำ และช่วยมารดาในกิจการบ้านเรือน....หญิงชาวบ้านเป็นคนแข็งแรง....นางช่วยบิดามารดา ทำนาหรือทำสวนและทำมาค้าขาย โดยเรือลำเล็ก...."

2. บทบาทของสตรีเกษตร ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

บทบาทของสตรีเกษตร หมายถึง ภาระกิจและกิจกรรมการเกษตรของครอบครัวที่สตรีเกษตรต้องปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่ง ได้แก่ บทบาทด้านการตัดสินใจ บทบาทด้านการใช้แรงงาน บทบาทด้านการออมทรัพย์ บทบาทด้านการใช้จ่ายภายในครัวเรือน

2.1 บทบาทการตัดสินใจของสตรีเกษตร ผลจากการศึกษาของ พิงพิศ ดุลยพัชร์ (2528 : 20) พบว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกใช้ขั้นตอนต่าง ๆ ในการเกษตร การฝึกอบรมด้านการเกษตรแผนใหม่ ตลอดจนข่าวสารต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจ สตรีเกษตรของไทยนั้นเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับการเกษตรของครอบครัวโดยเฉพาะในเรื่องการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ การเลือกใช้ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช รวมถึงการจัดจำหน่ายผลิตผลการเกษตรและในบางครอบครัว สตรีเกษตรยังมีบทบาทเท่า ๆ กับเกษตรกรชายในทุกส่วนของการตัดสินใจเกี่ยวกับการเกษตร นอกจากนี้พบว่าสตรีเกษตรมีความสามารถในการถ่ายทอดข่าวสารได้ดีกว่าเกษตรกรชาย

สุรพล ดำริห์กุล (2527 : 66-73) ได้ศึกษาลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจกับการตัดสินใจในกิจกรรมการเกษตรและกิจกรรมการจัดการเศรษฐกิจในครอบครัวของสตรี

ชนบทในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการตัดสินใจในกิจกรรมเกี่ยวกับการเกษตรนั้น เกษตรกรชายจะมีบทบาทและอำนาจการตัดสินใจมากกว่าสตรีเกษตรกร เช่น กิจกรรมการเลือกชนิดของพืชที่ปลูก การเลือกช่วงเวลาลงมือปลูก การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่จะใช้ปลูกแต่ละครั้ง การใช้ปุ๋ย การให้น้ำแก่พืชที่ปลูก การเลือกใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช และกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิต สำหรับกิจกรรมการเลือกใช้เครื่องมือในการเพาะปลูก การเปลี่ยนวิธีการปลูกพืชจากวิธีเดิม ตลอดจนกิจกรรมการขยายพื้นที่ทำการเพาะปลูกนั้น เกษตรกรชายตัดสินใจร่วมกันกับสตรีเกษตรกร

นอกจากนี้ จากการศึกษาของ เบญจพรรณ ชินวัตร และคณะ (2530 : 74-75) ได้กล่าวถึงบทบาทการตัดสินใจของสตรีเกษตรกร ในกิจกรรมในครัวเรือนสตรีเกษตรกรมีบทบาทเป็นผู้ตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ เช่น กิจกรรมการใช้จ่ายในการซื้ออาหาร เครื่องนุ่งห่ม ตลอดจนการตัดสินใจในการบริหารจัดการกุศล สำหรับการตัดสินใจในกิจกรรมการเกษตรพบว่า เกษตรกรชายจะมีบทบาทมากกว่า โดยเป็นผู้ตัดสินใจในกิจกรรมการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตร การเลือกพืชที่ปลูก การตัดสินใจในการใช้ปัจจัยการผลิต เช่น การซื้อเครื่องมือ เครื่องจักรการเกษตร การจ้างแรงงาน การใช้ปุ๋ย การจำหน่ายผลผลิต ตลอดจนการตัดสินใจในการกู้ยืมเงิน

จากการศึกษาของ มาฆะ ชิตตะสังคะ (2522 : 17) เรื่องการพัฒนาศรีชนบทในประเทศไทย ซึ่งพบว่าสตรีชนบทไทยและฟิลิปปินส์ในด้านการตัดสินใจเกี่ยวกับการยอมรับการเปลี่ยนแปลงด้านการเกษตร ทั้งสามมีและภรรยามีส่วนร่วมเท่าเทียมกันในเรื่องการเงินและการกู้ยืมเงินมาลงทุน การซื้อเครื่องมือการเกษตร การซื้อหรือเช่าที่ทำกิน ส่วนการใช้แรงงานและฝีมือ การทำไร่นาในด้านการปักดำ เก็บเกี่ยว เลี้ยงสัตว์ และขายผลผลิตในไร่นา ทั้งสามมีและภรรยามีส่วนร่วมตัดสินใจเท่าเทียมกัน ปรากฏการณ์เช่นนี้แสดงถึงบทบาทในการเก็บรักษาเงิน และการเป็นผู้จัดการกิจกรรมต่าง ๆ ภายในบ้าน ข้อปฏิบัติทางวิทยาการเกษตรกรรมนั้น

2.2 บทบาทด้านแรงงาน

บทบาทด้านแรงงานของสตรีเกษตร นอกจากจะทำงานบ้านแล้วยังจะต้องช่วยในงานอาชีพของครอบครัวด้วย กล่าวคือสตรีเกษตรจะเป็นแรงงานหนึ่งของครอบครัวเสมอ ลักษณะเป็นแรงงานที่ได้รับค่าจ้างตอบแทน และ/หรือ ไม่ได้รับค่าจ้าง แรงงานที่ได้รับค่าจ้างตอบแทนได้แก่ การที่สตรีเกษตรรับจ้างทำงานต่าง ๆ เช่น รับจ้างทำไร่ ทำนา รับงานจักสาน และรับเย็บปักถักร้อยมาทำที่บ้าน ซึ่งเป็นแรงงานที่ทำได้และมีเวลาว่างพอ ส่วนแรงงานที่ไม่ได้รับค่าจ้างได้แก่ การเป็นแรงงานของครอบครัว ทำนา ทำไร่ ค้าขาย ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ฯลฯ เป็นของตัวเอง ซึ่งอาจจะเป็นอาชีพของครอบครัว หรือทำเพื่อยังชีพของครอบครัวเท่านั้น อย่างไรก็ตามครึ่งสตรีเกษตรมักจะทำทั้งสองอย่างควบคู่กันไป คือ เป็นทั้งแรงงานที่ได้รับค่าจ้างและไม่ได้รับค่าจ้าง และเพียงร้อยละ 7 เป็นแรงงานที่รับจ้างทำงานเพื่อรับค่าจ้างตอบแทนเพียงอย่างเดียว (อารมณ์ จันทร์สว่าง, 2523 : 17-18)

สตรีเกษตรในแง่การพัฒนาแรงงานสตรีเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจอย่างมาก เนื่องจากประมาณครึ่งหนึ่งของสตรีทั้งประเทศเป็นสตรีที่อยู่ในวัยแรงงาน หรือมีส่วนร่วมในการทำงานเชิงเศรษฐกิจของประเทศ แต่เนื่องจากแรงงานส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรม ซึ่งเป็นแรงงานที่มีการศึกษาดำรงจะไม่ได้รับผลตอบแทนเป็นตัวเงิน อีกทั้งยังต้องปฏิบัติงานหนักคือรับภาระทั้งงานในบ้านและนอกบ้าน แรงงานกลุ่มนี้จึงได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในแง่ของการพัฒนาสตรี มีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของสตรีด้านแรงงานและการใช้เวลาของสตรีกันมาก

จากการศึกษาเชิงคุณภาพของ มณีศรี พันธุ์ลาก (2529 : 102) โดยวิธีการสัมภาษณ์พูดคุยกับสตรีเกษตรโดยตรงในหลาย ๆ จังหวัดของภาคอีสาน พบว่าสตรีมีบทบาทและมีส่วนร่วมในงานเกษตรแทบทุกประเภทและทุกขั้นตอนของการทำนา ทำไร่ เช่น ไถ่มล่ำปะหลัง ไถ่ป่อ การเลี้ยงสัตว์และจับสัตว์น้ำ การปลูกผักสวนครัว การสั้ข้าวและดำข้าว ตลอดจนการนำสิ่งของไปขายที่ตลาดและการซื้อสิ่งของมาอุปโภคบริโภคในครัวเรือน จะเห็นได้ว่าสตรีเกษตรยังมีหน้าที่ทั้งหาอาหารและเลี้ยงดูลูก แม้ในยามที่สตรีตั้งครรภ์ก็ต้องออกไปทำงาน กิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการช่วยแรงงานภายในครอบครัวและประกอบ

ธุรกิจ ฉะนั้นในการทำงานของสตรีจึงไม่เป็นนายจ้างหรือลูกจ้าง แต่เป็นแรงงานร่วมคือ
รวมใจกันทำงาน การที่สตรีเกษตรกรมีส่วนร่วมงานเกษตรก็หมายถึง การมีความร่วมมือร่วม
ใจ การประสานงานและมีความรับผิดชอบร่วมกับบุรุษ เพื่อให้งานที่ทำด้วยกันนั้นบรรลุตามที่
ตั้งไว้ นอกจากนั้นสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2531) แสดงข้อมูลสตรีที่อยู่ในวัย
แรงงานในภาคเกษตรกรรมประมาณ 6.65 ล้านคน ซึ่งอยู่ในชนบททั้งหมด ในทุกภาคของ
ประเทศ มีสตรีเกษตรกรทำนาถึงร้อยละ 65 โดยเกษตรกรชายเป็นผู้เตรียมดิน หลังจากนั้น
หน้าที่ส่วนใหญ่เป็นของสตรี ได้แก่ การหว่าน การเพาะกล้า การปักดำ การดูแลรักษา การ
เก็บเกี่ยว การนวด การสี การเก็บรักษา และการนำข้าวไปขาย กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้แสดงข้อมูลการใช้แรงงานของสตรีในกิจกรรมเกษตรว่า
นอกจากการทำนาแล้วสตรีเกษตรกรยังเป็นผู้ใช้แรงงานในการผลิตอาหารอื่น ๆ สูงมากถึงร้อยละ
90 หรือ 100 ได้แก่ การปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การเก็บรักษาผลผลิต การ
ถนอมแปรรูปอาหาร การขายสินค้า และกิจกรรมเพิ่มรายได้อื่น ๆ รายงานผลการสำรวจ
แรงงานประจำปี พ.ศ. 2532 รอบที่ 3 สำนักงานสถิติแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร (พึงนิศ
ตุลยพันธ์ุ, ไม่ระบุปีพิมพ์ : 2)

จากการศึกษาบทบาทของแรงงานสตรีในระบบเกษตร ใน นางลักษณ์ สุพรรณไชยมาตย์
และคณะ (2531 : ข) โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากสำนักงานเศรษฐกิจและจาก
เจ้าหน้าที่สนามที่ทำการทดลองระบบการปลูกพืช พบว่า แรงงานสตรีมีส่วนการทำงานเท่า
เทียมกับแรงงานชายในการเพาะปลูกพืชทุกชนิด ขณะที่สัดส่วนของแรงงานหญิงในการเลี้ยง
สัตว์ใหญ่น้อยกว่าแรงงานชายมากถึงประมาณร้อยละ 20.80 ของเวลาทำงานในการเลี้ยงสัตว์
ใหญ่ ส่วนการเลี้ยงสัตว์ปีกพบว่า แรงงานสตรีมีส่วนในการทำงานในการดูแลสัตว์ปีกสูงกว่า
แรงงานชายประมาณร้อยละ 55.45 ขณะที่แรงงานชายจะยังคงทำหน้าที่ซื้อและขายสัตว์ปีก
เป็นส่วนมาก

2.3 บทบาทด้านการออมทรัพย์ของสตรีเกษตรกร

บทบาทด้านการออมทรัพย์ ของสตรีเกษตรกร ดังจะเห็นได้ว่า สตรีเกษตรกรได้ใช้
แรงงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัว ทั้งในด้านการเกษตร งานครัวเรือน รวมถึง

งานนอกการเกษตร ซึ่งก็ได้แก่ การตัดเย็บเสื้อผ้า การถักผ้า การทอผ้า การถักนิตติ้ง การประดิษฐ์ดอกไม้ อุตสาหกรรมการจักสาน การทำงานเป็นกรรมกร การทำงานในร้านอาหาร การทำงานโรงงาน การค้าขาย การทำเสริมสวย การตัดใบยาสูบ เป็นต้น ซึ่งการทำงานดังกล่าวทำให้สตรีเกษตรมีรายได้เพิ่มขึ้น ดังนั้นหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ก็ได้มีการพิจารณาแล้วเห็นว่า ถ้ามีการให้คำแนะนำเสนอแนะให้สตรีเกษตร รู้จักการออมทรัพย์ ก็จะเป็นการดีเพื่อเก็บเงินไว้ใช้จ่ายในยามจำเป็น หรือเป็นหลักประกันในอนาคต หากสตรีเกษตรกรขาดสำนักในการออมเงินแล้ว รายได้ที่เพิ่มขึ้นก็จะหมดไป ครอบครัวจะไม่มีหลักประกันใด ๆ บทบาทการออมเงินของสตรีเกษตรกร ได้แจกแจงรายละเอียดดังนี้คือ

1. สตรีเกษตรกร ได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยมีการสมัครเป็น สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
2. กลุ่มจะมีการประชุม คัดเลือกประธานกลุ่ม และคณะกรรมการภายในกลุ่มสมาชิก
3. เมื่อรวมกลุ่มได้ ก็จะมีเคหกิจเกษตรมาให้คำแนะนำในด้านวิชาชีพ และแสวงหาข่าวสารด้านการอบรมวิชาชีพ มาประชาสัมพันธ์ให้แม่บ้านเกษตรกรได้รับรู้ ใครสนใจก็จะเข้ารับการอบรม เช่น การเปิดการฝึกอบรม การแปรรูปอาหาร การประดิษฐ์ดอกไม้ การถักผ้า ฯลฯ ตามสถานที่ต่าง ๆ ที่เปิดการอบรม ที่อยู่ใกล้ ๆ หมู่บ้าน หรือใกล้ ๆ กับพื้นที่ตำบล อำเภอที่อาศัยอยู่ สตรีเกษตรกรในตำบลแม่แฝก ก็สามารถเข้าร่วมการอบรมวิชาชีพต่าง ๆ ตามสถานที่ดังต่อไปนี้คือ ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ มูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท วัดป่าดาราภิรมย์ อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ สำนักงานเกษตรอำเภอสันทราย ฯลฯ หรืออาจมีการเชิญผู้มีความรู้ความชำนาญมาให้การอบรม
4. สตรีเกษตรกร ได้รับการอบรมวิชาชีพต่าง ๆ แล้วก็จะมีความรู้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ เมื่อสตรีเกษตรกรสามารถผลิตสิ่งของซึ่งอาจจะเป็นของใช้ เสื้อผ้า ดอกไม้ เครื่องจักสาน หรือแม้แต่การแปรรูปอาหาร เช่น การทำเต้าเจี้ยว การทำเห็ดเผาะ กระป๋อง การทำกระเทียมดอง การทำน้ำผลไม้ การทำลำไยแห้ง การทำมะขามแก้ว มันฝรั่งทอด ก๋วยเตี๋ยวอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งมาจากฝีมือของสตรีเกษตรกร ซึ่งของที่ผลิตขึ้นมาก็สามารถนำไปขาย และเป็นรายได้ของสตรีเกษตรกร โดยการนำไปขายนั้น สำนักงาน

เกษตรอำเภอ มูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท วัดป่าตาราภิรมย์ ก็ได้ให้การสนับสนุนโดยการรับมาขายให้ ซึ่งจะมีแขกที่มาเยี่ยมช่วยซื้อและถ้าถูกใจก็สามารถสั่งผ่านสำนักงานเกษตรอำเภอ และสตรีเกษตรยังสามารถนำไปขายตามท้องตลาดทั่วไปได้ด้วย ซึ่งอาจจะเป็นการขายส่งให้แก่ค้า-พ่อค้า

2.4 บทบาทด้านการใช้จ่ายภายในครอบครัวของสตรีเกษตร

ครอบครัวมีลักษณะแตกต่างจากกลุ่มต่าง ๆ คือ ครอบครัวจะเป็นหน่วยที่ทำการหารายได้ และเป็นหน่วยที่ทำการใช้จ่ายใช้สอยและบริโภค ดังนั้นความต้องการในการบริโภคสินค้าบางอย่าง เช่น รถยนต์และบ้านที่เป็นความต้องการของแต่ละคน แต่ละครอบครัว สุนัตรา สุภาพ (2528 : 69) ก็มีความเห็นตรงกันว่า ครอบครัวจะทำหน้าที่เป็นสถาบันเศรษฐกิจ โดยพ่อแม่เป็นคนหาเงินมาเลี้ยงดูคนในครอบครัว และนำเงินนั้นไปใช้ในการบริโภคต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา อบรมและดำรงชีวิต โดยทั่วไปเด็กหรือผู้ที่ไม่มีเงินใช้ ซึ่งเรียกอีกอย่างว่า ผู้พึ่งพิง จะเป็นผู้บริโภค (โสภณ วิจารณ์ดำรง, 2528 : 19) พ่อแม่เป็นผู้ผลิต คือเป็นการวิภาคแรงงานภายในครอบครัวตามความเหมาะสม โดยพ่อหรือแม่หรือทั้ง 2 คน เป็นคนออกไปทำงานหาเงินมาเลี้ยงดู ส่วนเด็กก็มีหน้าที่เรียนหนังสือ เชื่อฟังพ่อแม่ เป็นต้น

ภาคสรุป (Overview)

ผู้หญิงไทยในสมัยก่อน ส่วนใหญ่ได้รับที่ดินเป็นมรดก ซึ่งนำที่ดินไปใช้ประโยชน์ เป็นที่อยู่อาศัย และประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนทางด้านเศรษฐกิจ ได้ทำการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น รายงานต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์ได้อ้างอย่างสม่ำเสมอถึงความเกี่ยวข้องเป็นอย่างมากของผู้หญิงและไม่ใช่ผู้ชายในการค้าขาย ในปัจจุบันการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการเป็นแรงงานนั้นอยู่ในอัตราที่น่าประทับใจ ซึ่งจะเห็นได้จากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของสตรีเกษตรกร ซึ่งสตรีเกษตรกรได้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการหารายได้เสริมให้ครอบครัว โดยการทำงานทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ดังนั้น จะเห็นได้ว่า สตรีเกษตรกรมีบทบาทในการทำงานมากขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมด้านเศรษฐกิจส่วนใหญ่สตรีเกษตรกรจะเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ การซื้อเมล็ดพันธุ์ ซื้อปุ๋ย ซื้อสารเคมี จนกระทั่งได้ผลผลิต สตรีเกษตรกรจะเป็นผู้นำผลผลิตไปจำหน่าย และเงินที่ได้จากการขายผลผลิตต่าง ๆ เหล่านี้ ได้เก็บไว้ใช้จ่ายภายในครอบครัว และใช้ในการทำการเกษตร ส่วนที่เหลือจะเก็บออมไว้นำไปฝากธนาคาร หรือสหกรณ์การเกษตร สำหรับด้านแรงงาน สตรีเกษตรกรยังไม่ได้รับความยุติธรรมเกี่ยวกับค่าจ้างแรงงาน ทั้ง ๆ ที่สตรีเกษตรกร ใช้เวลาทำงานมากกว่าเกษตรกรชาย และงานบางประเภท ยังต้องเสี่ยงอันตรายอีกด้วย

กิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ผู้วิจัยได้ตรวจเอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง เพื่อการศึกษาในครั้งนี้ หมายถึง การปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร และการประกอบอาชีพเสริม การออมทรัพย์ การกู้ยืม การใช้จ่ายในครอบครัว การผลิตในถิ่นหมายถึง การผลิตทางการเกษตรอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออาจผลิตหลาย ๆ อย่าง ในพื้นที่เดียวกัน และรวมไปถึงการผลิตสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลงานของสตรีเกษตรกร

บทที่ 3

วิธดำเนินการวิจัย

(RESEARCH METHODOLOGY)

การวิจัย เรื่อง บทบาทของสตรีเกษตรกร ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้กำหนดวิธีการวิจัยดังนี้

สถานที่วิจัย

(Locale of the Study)

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการในพื้นที่ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งตำบลแม่แฝกตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ทั้งหมดของตำบลแม่แฝก มีประมาณ 54,801 ไร่ เป็นพื้นที่การเกษตร 9,269 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 17 ของพื้นที่ทั้งหมด มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อําเภอมะนัง โดยมีแม่น้ำปิงและสันเขาเป็นแนวแบ่งเขต
ทิศใต้ ติดต่อกับ ตำบลแม่แฝกใหม่ โดยมีลำเหมืองร่องสีและห้วยทรายขาวเป็นแนวแบ่งเขต

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอต๋อยสะเก็ด โดยมีสันเขาเป็นแนวแบ่งเขต

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอแม่ริม โดยมีแม่น้ำปิงเป็นแนวแบ่งเขต

(วันชัย จันทรเสนา, 2532 : 14-40)

ตำบลแม่แฝกถูกเลือกเพื่ดำเนินการวิจัยด้วยเหตุผลดังนี้

1. การประกอบอาชีพของประชากรในตำบลแม่แฝก ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทางด้านการเกษตร เช่น การผลิตพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าว ยาสูบ ถั่วเหลือง มันฝรั่ง กระเทียม พริกและพืชผัก และมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปสู่การเกษตรเพื่ออุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น และสิ่งสำคัญจะต้องอาศัยแรงงานของสตรีเกษตรกรในการ

ผลิตไม่น้อยกว่าแรงงานของเกษตรกรชาย เมื่อผลิตผลเกษตรออกมาสตรีเกษตรกรจะเป็นผู้นำผลผลิตนั้นออกจำหน่ายไปสู่ผู้บริโภคทั่วไป ดังนั้นการที่จะทำให้การทำงานของสตรีเกษตรกรได้รับการยอมรับมากขึ้น จึงมีความจำเป็นในการทราบถึงบทบาทของสตรีเกษตรกรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว

2. สตรีเกษตรกร ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นกำลังในการผลิต ทั้งในด้านการเกษตรและนอกเกษตร ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปปรับปรุงแก้ไข การแสดงออก ในบทบาทของสตรีเกษตรกรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัวเพื่อพัฒนาด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ถึงแม้ว่าสตรีเกษตรกรได้มีบทบาททั้งในด้านการผลิต การจำหน่าย แต่การทำงานของสตรีเกษตรกรยังขาดการยอมรับ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงได้ ศึกษาถึงสาเหตุที่ทำให้สตรีเกษตรกรขาดการยอมรับในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว

3. เนื่องจากพื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สถานที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้กับสถานที่ทำงานของผู้วิจัย ดังนั้นจึงทำให้สะดวกต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

(The Population and Sampling Procedures)

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ สตรีเกษตรกรที่เป็นภรรยาของหัวหน้าครอบครัวหรือหัวหน้าครอบครัว ซึ่งอาศัยอยู่ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนทั้งสิ้น 1,540 ครอบครัว ในพื้นที่ 10 หมู่บ้าน (วันชัย จันทรเสนา, 2532 : 14-20)

เนื่องจากจำนวนประชากรผู้ให้ข้อมูลในครั้งนั้นมีจำนวนมาก ผู้วิจัยไม่สามารถรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมดได้ ด้วยระยะเวลาอันจำกัด ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากหมู่บ้าน 10 หมู่บ้านโดยเทคนิคสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ทั้งนี้เนื่องจากประชากรมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน และเป็นการศึกษาประชากรกลุ่มเดียว (วันชัย ทุนผล, 2529 : 46) สำหรับขั้นตอนในการสุ่มมีดังนี้

1. สุ่มหมู่บ้านมา 1 หมู่บ้าน จากจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด 10 หมู่บ้าน โดยวิธีการจับฉลาก ผลการสุ่มด้วยวิธีนี้ ได้หมู่บ้านร่วมหลวง ของตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย เป็นหมู่บ้านตัวแทนตำบลแม่แฝก ซึ่งมีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรทั้งสิ้น 138 ครัวเรือน
2. จากหมู่บ้านที่สุ่มได้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากสตรีเกษตรกรที่เป็นภรรยาของหัวหน้าครอบครัว หรือเป็นหัวหน้าครอบครัวทั้งหมด 138 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล (The Research Instrument)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อนำไปสัมภาษณ์ (interview schedule) โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนววัตถุประสงค์ มีทั้งแบบคำถามปลายเปิด (open-ended question) และคำถามแบบปลายปิด (close-ended question) มี 2 ตอน

ตอน 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลด้านสถานการณ์ส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของสตรีเกษตรกร ซึ่งได้แก่

1. อายุ
2. สถานภาพการสมรส
3. ระดับการศึกษา
4. จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานของครอบครัว
5. สถานภาพการถือครองที่ดิน
6. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร
7. กิจกรรมหลักในการประกอบอาชีพเกษตร
8. การเป็นสมาชิกกลุ่ม
9. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

ตอน 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลด้านบทบาทของสตรีเกษตร ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งได้แก่บทบาทด้านการประกอบกิจกรรมการเกษตร บทบาทในการประกอบอาชีพเสริม บทบาทการออมทรัพย์ บทบาทด้านการใช้จ่ายในครัวเรือน และปัญหาหรือปัจจัยที่เป็นตัวยับยั้งการมีส่วนร่วมของสตรีเกษตร ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ (Operational Definitions)

อายุ หมายถึง อายุของผู้ให้ข้อมูลตั้งแต่เกิดจนถึงเวลานับที่ข้อมูล

สถานภาพการสมรส หมายถึง สตรีที่เป็นโสดยังไม่ได้สมรส สตรีที่แต่งงานแล้วอยู่ร่วมกับสามี เป็นหม้าย หย่าร้าง

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับสูงสุดที่ผู้ให้ข้อมูลได้ศึกษาเล่าเรียนในสถาบันต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน

จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานของครอบครัว หมายถึง จำนวนคนทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในบ้านของผู้ให้ข้อมูล และเป็นผู้ใช้แรงงานในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

การเป็นสมาชิกกลุ่ม หมายถึง สตรีเกษตรได้เป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน สมาชิกกลุ่มสหกรณ์ สมาชิกกลุ่มเกษตรกร ฯลฯ ซึ่งก็แล้วแต่ว่าสตรีเกษตรจะมีเวลาให้กับกลุ่มมากน้อยเพียงใด และกลุ่มแต่ละกลุ่มเมื่อเข้าไปในสมาชิกแล้วช่วยให้เกิดประโยชน์อะไรบ้าง ทั้งของตนเองและของกลุ่ม

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน หมายถึง สตรีเกษตรกรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น กิจกรรมด้านสาธารณสุข ได้แก่ การกำจัดน้ำเสีย การกำจัดขยะ การทำส้วม ให้ถูกสุขลักษณะ การรณรงค์ป้องกันโรคเอดส์ การกำจัดขยะมูลฝอย กิจกรรมด้านสาธาดรณูปโภค ได้แก่ การสร้างถนนและปรับปรุงถนนเข้าหมู่บ้าน การปลูกสร้างศาลาไทยประจำหมู่บ้าน การขุดบ่อน้ำเพื่อบริโภคอุปโภค การพัฒนาสุสาน (ป่าช้า) การพัฒนาในวัดและบริเวณรอบ ๆ วัด การพัฒนาโรงเรียน การร่วมกันปลูกต้นไม้ ดอกไม้ในวันสำคัญ สำหรับการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมหรือไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนนี้ วัดโดยสอบถาม สตรีเกษตรกร โดยให้ตอบตามความเป็นจริงว่า ได้เข้าไปร่วมหรือไม่ร่วมในกิจกรรมของชุมชนที่ได้ระบุไว้ข้างต้น

สถานการณ์การถือครองที่ดิน หมายถึง ลักษณะของการถือครองที่ดินของผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการประกอบอาชีพการเกษตรทั้งหมด ซึ่งอาจเป็นที่ดินของตนเองทั้งหมด ที่ดินเป็นของตนเองและเช่าบางส่วน เช่าที่ดินของผู้อื่นทั้งหมด และผู้แบ่งให้ทำนา

จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร หมายถึง จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรของสตรีเกษตรกร ซึ่งนับจำนวนเป็นไร่

กิจกรรมหลักของอาชีพเกษตรกร หมายถึง กิจกรรมการปลูกพืช หรือกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ที่สตรีเกษตรกรทำการค้า โดยนำผลผลิตที่ได้ไปจำหน่าย

การแสดงบทบาทของสตรีเกษตรกร หมายถึง การแสดงออกในรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ตามสถานการณ์ที่ตนดำเนินอยู่ในสังคมนั้น ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว ประกอบด้วย บทบาทด้านการเกษตร ด้านการประกอบอาชีพนอกเกษตร ด้านการออมทรัพย์ ด้านค่าใช้จ่ายในครอบครัว วัดโดยระบบการให้ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า "เป็นผู้นำในด้านการตัดสินใจและดำเนินการ" "เป็นผู้ร่วมปรึกษา/ตัดสินใจในการดำเนินการ" หรือ "ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้เลย" ตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่ได้ระบุมาข้างต้น

การทดสอบเครื่องมือ

(Pre-testing of the Instrument)

1. การทดสอบเครื่องมืออัน ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ไปทดสอบความตรงในเนื้อหา (Content validity) เพื่อหาความสอดคล้องของเนื้อหา ของแบบสัมภาษณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์สตรีเกษตรกร โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปเสนอต่ออาจารย์ ที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง
2. การทดสอบความเป็นปรนัย (objectivity) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ ไปทดสอบกับสตรีเกษตรกรในหมู่บ้านห้วยแก้ว ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ไม่ได้ถูกกลุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน แล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมี ความเข้าใจตรงกันในข้อความของแบบสัมภาษณ์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(Data Gathering)

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูล จากสำนักงานเกษตรอำเภอ สันทราย เพื่อขอความร่วมมือไปยังเกษตรตำบล ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัด เชียงใหม่ เพื่อนำไปพบกลุ่มเป้าหมาย
2. ประสานงาน โดยตรงกับผู้ใหญ่บ้านที่รับผิดชอบในพื้นที่เพื่อให้ความสะดวกใน การเก็บรวบรวมข้อมูล แก่ผู้วิจัย
3. ประชุมชี้แจง แนะนำวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ผู้ร่วมสัมภาษณ์สตรีเกษตรกร เพื่อให้ทุกคนเข้าใจ และมีแนวคิดในการสัมภาษณ์แบบเดียวกัน
4. ผู้วิจัยและผู้ช่วยสัมภาษณ์ จำนวน 3 คน สัมภาษณ์ข้อมูลโดยวิธีการ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 138 คน ภายในเวลาที่กำหนด แล้วนำไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data)

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์สตรีเกษตกร นำมาตรวจสอบความเรียบร้อย และ
ถอดรหัสลงคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปงานวิจัย ทางสังคมศาสตร์
(Statistical Package for the Social Sciences, SPSS.)

สำหรับสถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. ค่าความถี่ (frequency count) และค่าร้อยละ (percentage)
เพื่อแจกแจงความถี่ในการจัดลำดับชั้นของลักษณะส่วนบุคคล ทางเศรษฐกิจ และสังคม และ
การแสดงออกในบทบาทของสตรีเกษตกรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว
2. ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard diviation)
เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางของลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของผู้ให้ข้อมูล

เวลาที่ใช้ในการวิจัย (Research Duration)

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาดำเนินการวิจัยทั้งสิ้น 11 เดือน ตั้งแต่จากเดือน
กุมภาพันธ์ 2536 ถึงเดือน ธันวาคม 2536

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึง 1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม 2) ศึกษาถึงบทบาทความรับผิดชอบของสตรีเกษตรกร ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว 3) ระบุถึงปัญหาหรือปัจจัยที่เป็นตัวยับยั้งการมีส่วนร่วมในด้านการทำงาน การตัดสินใจของสตรีเกษตรกรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์สตรีเกษตรกรในหมู่บ้านร่วมหลวง ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 138 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) การนำเสนอผลการวิจัยและวิจารณ์ ได้แบ่งการนำเสนอเป็นตอน ๆ ดังนี้คือ

ตอน 1 สถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ของสตรีเกษตรกรในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้แก่ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานของครอบครัว สถานภาพการถือครองที่ดิน จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร กิจกรรมหลักของอาชีพเกษตรกร ระบบการปลูกพืช การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

ตอน 2 บทบาทของสตรีเกษตรกรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งได้แก่ บทบาทด้านการประกอบกิจกรรมการเกษตร บทบาทในกิจกรรมนอกการเกษตร และปัญหาหรือปัจจัยที่เป็นตัวยับยั้งการมีส่วนร่วมของสตรีเกษตรกรในกิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้น บทบาทด้านการออมทรัพย์และบทบาทด้านค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน

ตอน ๑. สถานภาพส่วนบุคคล

1.1 อายุ หมายถึง อายุบริบูรณ์ของสตรีเกษตร ผู้ให้ข้อมูลตั้งแต่เกิดจนถึงวันบันทึกข้อมูล คิดเป็นจำนวนปี ผลการวิจัยในตาราง 1 พบว่าผู้ให้ข้อมูล 40.58 เปอร์เซ็นต์ มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 32-40 ปี รองลงมา 28.26 เปอร์เซ็นต์ มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 22-31 ปี, 23.19 เปอร์เซ็นต์ มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 41-50 ปี และ 7.97 เปอร์เซ็นต์ มีอายุตั้งแต่ 51 ปีและมากกว่าขึ้นไป สำหรับอายุเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ 38 ปี ซึ่งผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีอายุระหว่าง 32-40 ปี นั้น สามารถกล่าวได้ว่า สตรีเกษตร เป็นบุคคลที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ มีความเข้มแข็ง อดทน มีสติปัญญาอยู่ในช่วงพัฒนามากที่สุด รู้จักใช้เหตุผล มีความนึกคิดที่ดี มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับ สุชา จันทร์โถม (2527 : 47-54) ที่กล่าวว่า เป็นช่วงที่มีพลังกำลังแข็งแรง มีความรวดเร็ว มีความอดทน และมีความชำนาญที่จะมีผลในการปฏิบัติงาน หรือการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในเศรษฐกิจของครอบครัว ดำเนินไปได้เป็นอย่างดีตามเป้าหมาย

ตาราง 1 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
	(n = 138)	
22 - 31	39	28.26
32 - 40	56	40.58
41 - 50	32	23.19
51 ปี และมากกว่า	11	7.97
รวม	138	100

$$\bar{x} = 37.7$$

$$S.D. = 9.29$$

$$R = 22-67$$

1.2 ระดับการศึกษา หมายถึง จำนวนชั้นปีของผู้ให้ข้อมูลที่เคยได้รับการศึกษาในสถาบันทางการศึกษาทั้งของรัฐบาลและเอกชน และผลการวิจัยในตาราง 2 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (62.32 เปอร์เซ็นต์) ได้รับการศึกษาจากสถานศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมา 25.36 เปอร์เซ็นต์ ได้รับการศึกษาจากสถานศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 7 ผู้ให้ข้อมูลให้ข้อมูล 5.80 เปอร์เซ็นต์ ได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า 2.90 เปอร์เซ็นต์ ไม่ได้รับการศึกษา 2.17 เปอร์เซ็นต์ ได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า และ 1.45 เปอร์เซ็นต์ ได้รับการศึกษาในระดับปริญาตรี โดยมีข้อมูลการศึกษาต่ำสุดคือ ไม่ได้รับการศึกษาเลย ส่วนผู้ที่มีการศึกษาสูงสุดคือ จบการศึกษาระดับปริญาตรี โดยมีผู้ให้ข้อมูลที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ก็อาจมีผลทำให้การเข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว ในขั้นตอนต่าง ๆ ได้แก่ บทบาทด้านการประกอบกิจการเกษตร บทบาทในกิจกรรมนอกการเกษตร กิจกรรมการออมทรัพย์ กิจกรรมการใช้จ่ายในครัวเรือน และปัญหาหรือปัจจัยที่เป็นตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมของสตรีเกษตร โดยผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัวสตรีเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Pablico ใน นำชัย ทนุผล และ สุนิลา ทนุผล (2532 : 12) ที่รายงานว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชน ดังนั้น สรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากทางเศรษฐกิจของครอบครัว ยากจน การขาดแคลนแรงงานด้านการเกษตร ตลอดจนค่านิยมในการศึกษาในระดับสูงของสตรีในชนบทมีน้อย จึงมีผลทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีการศึกษาเพียงจบเกณฑ์การศึกษามาบังคับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เท่านั้น ไม่นิยมศึกษาต่อโดยออกจากโรงเรียนไปอยู่บ้านเพื่อช่วยเหลือครอบครัวทำงานในด้านเกษตรกรรมของครอบครัว และงานนอกภาคเกษตร เพื่อหารายได้ให้แก่ครอบครัว

ตาราง 2 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
(n = 138)		
ไม่ได้รับการศึกษา	4	2.90
จบประถมศึกษาปีที่ 4	86	62.32
จบประถมศึกษาปีที่ 7	35	25.36
จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า	3	2.17
จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	8	5.80
จบระดับปริญญาตรี	2	1.45
รวม	138	100

1.3 สถานภาพการสมรส ผลการวิจัยในตาราง 3 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (89.25 เปอร์เซ็นต์) เป็นผู้สมรสแล้ว และอยู่ด้วยกัน รองลงมา 5.07 เปอร์เซ็นต์ เป็นหม้าย และ 4.35 เปอร์เซ็นต์ เป็นโสด ส่วนผู้ให้ข้อมูล 0.72 เปอร์เซ็นต์ หย่าร้าง จะเห็นได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเป็นบุคคลที่มีสถานภาพสมรสแล้วและอยู่ด้วยกัน จึงสามารถกล่าวได้ว่าสตรีเกษตรกรที่สมรสแล้วนั้น ย่อมต้องการสร้างฐานะของครอบครัวให้มั่นคงเพื่อความก้าวหน้าของชีวิตและบุตรหลาน ดัง ชัยวัฒน์ ปัจจงพงษ์ และคณะ (2524 : 48) ที่กล่าวว่า การสมรสสามารถที่จะช่วยสร้างเสริมชีวิตให้ประสบความสำเร็จได้ เพราะการสมรสทำให้ครอบครัวมีความรักใคร่ที่สุขุมมีเหตุผลมากยิ่งขึ้น มีความรับผิดชอบสูง และยังช่วยให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในเศรษฐกิจของครอบครัว ประสบผลสำเร็จ

ตาราง 3 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามสถานการณ์การสมรส

สถานการณ์การสมรส	จำนวน (คน) (n = 138)	เปอร์เซ็นต์
โสด	6	4.35
แต่งงานแล้วอยู่กับสามี	124	89.86
หม้าย	7	5.07
หย่าร้าง	1	0.72
รวม	138	100

1.4 สถานภาพการถือครองที่ดิน

สถานการณ์การถือครองที่ดิน หมายถึง ลักษณะการถือครองที่ดิน ซึ่งอาจเป็นของตนเองทั้งหมด ที่ดินเป็นของตนเอง และเช่าบางส่วน หรือเช่าที่ดินของผู้อื่นทั้งหมด และทำฟรีในพื้นที่ของผู้อื่น ซึ่ง Mosher ใน นำชัย ทนุผล (2529 : 31) กล่าวว่า สถานภาพการถือครองที่ดินนี้เป็นสิ่งสนใจในการผลิตสำหรับเกษตรกร และนับได้ว่าเป็นตัวกระตุ้นตัวหนึ่งที่มีผลให้เกษตรกรมีความต้องการพัฒนาการเกษตร ซึ่งเกษตรกรผู้ที่มีที่ดินเป็นของตนเอง มีแนวโน้มในการพัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินของตนเอง โดยมีการยอมรับและนำเอาวิธีการใหม่ ๆ ในการปรับปรุงดินและวิธีการผลิตที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการปรับปรุงดิน และในการผลิตภายในไร่ของตนเอง จากผลการศึกษา ในตาราง 4 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (63.04 เปอร์เซ็นต์) รายงานว่า มีที่ดินเป็นของตนเองทั้งหมด รองลงมา 22.46 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า เช่าที่ดินของผู้อื่นทั้งหมด และ 10.15 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ที่ดินเป็นของตนเอง และเช่าบางส่วน ส่วนอีก 4.35 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ได้ทำฟรีในพื้นที่ของผู้อื่น

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า สตรีเกษตรกรส่วนใหญ่มีสถานภาพการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง ซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นให้สตรีเกษตรกรมีความต้องการพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมทางการเกษตรของตนเอง โดยเข้าไปมีบทบาทในด้านการตัดสินใจและดำเนินงานในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ตาราง 4 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามลักษณะการถือครองที่ดินเพื่อทำการเกษตร

สถานภาพการถือครองที่ดิน	จำนวน (คน) (n = 138)	เปอร์เซ็นต์
ที่ดินเป็นของตนเองทั้งหมด	87	63.04
ที่ดินเป็นของตนเองและเช่าบางส่วน	14	10.15
เช่าที่ดินของผู้อื่นทั้งหมด	31	22.46
ผู้แบ่งให้ทำฟรี	6	4.35
รวม	138	100

1.5 จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานของครอบครัว

จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานของครอบครัว หมายถึง จำนวนคนทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในบ้านของผู้ให้ข้อมูล และเป็นผู้ใช้แรงงานในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว ผลการวิจัยตาราง 5 พบว่า ผู้ให้ข้อมูล 57.25 เปอร์เซ็นต์ มีจำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานของครอบครัว 2 คน รองลงมา 17.39 เปอร์เซ็นต์ มีจำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานของครอบครัว 3 คน และ 14.49 เปอร์เซ็นต์ มีจำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานของครอบครัว 4 คน ส่วนผู้ให้ข้อมูล 6.52 เปอร์เซ็นต์ มีจำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานของครอบครัว 1 คน และ 4.35 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า มีจำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานของครอบครัว 5 คน สำหรับจำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานของครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลต่ำสุด คือ 1 คน และสูงสุดคือ 5 คน โดยมีจำนวนสมาชิกที่เป็นแรง

งานของครอบครัวเฉลี่ย 3 คน ต่อครอบครัว และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.91 ซึ่งกล่าวได้ว่า ครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขนาดเล็ก ซึ่งจากผลการศึกษาของ นำชัย ทนผล และสุนิลา ทนผล (2532 : 8) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ขนาดของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม พัฒนาของประชาชน

ตาราง 5 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูล จำแนกตามจำนวนสมาชิกในครอบครัว

สมาชิกที่เป็นแรงงานของครอบครัว		
จำนวน (คน)	จำนวน (คน) (n = 138)	เปอร์เซ็นต์
1	9	6.52
2	79	57.25
3	24	17.39
4	20	14.49
5	6	4.35
รวม	138	100

$$\bar{X} = 2.5$$

$$S.D. = 0.91$$

$$R = 1 - 5$$

1.6 การเป็นสมาชิกกลุ่ม

การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ทางสังคม ได้แก่ กลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มสมาชิกสหกรณ์ ผลการวิจัยในตาราง 6 พบว่า ผู้ให้ข้อมูล 51.45 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่า ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มใดเลยโดยให้เหตุผลว่า ไม่มีเวลาเนื่องจากต้องรับภาระหน้าที่ต่าง ๆ ภายในครอบครัวเช่น เลี้ยงบุตร ทำงานบ้านและรวมไปถึงทำงานเกษตรและงานนอกภาคเกษตร จึงทำให้ไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมกลุ่มทางสังคม แต่มีผู้ให้ข้อมูลอีกส่วนหนึ่ง 48.55 เปอร์เซ็นต์

ระบุว่า เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยให้เหตุผลว่าต้องการเข้าร่วมกลุ่มเพื่อฝึกวิชาชีพ มีการออมเงินและกักเงินในกลุ่มเพื่อนำไปใช้ในการเกษตรและใช้จ่ายในครอบครัว สำหรับกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสหกรณ์ ส่วนใหญ่ผู้ที่ เป็นสมาชิกจะเป็นสามีของสตรีเกษตรกร

ตาราง 6 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ ของผู้ให้ข้อมูลที่ เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

การเป็นสมาชิกกลุ่ม	จำนวน (คน) (n = 138)	เปอร์เซ็นต์
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม	71	51.45
เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	67	48.55
รวม	138	100

1.7 กิจกรรมหลักในการประกอบอาชีพเกษตรของครอบครัว

กิจกรรมหลักในการประกอบอาชีพเกษตรของครอบครัวสตรีเกษตรกร หมายถึง กิจกรรมทางการปลูกพืช หรือกิจกรรมทางการเลี้ยงสัตว์ที่ครอบครัวของสตรีเกษตรกรทำเป็น การค้า โดยนำผลผลิตที่ได้ไปจำหน่าย สำหรับกิจกรรมหลักในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.7.1 การปลูกพืช ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมย่อย ๆ ดังต่อไปนี้ กิจกรรมการทำนา, การปลูกมันฝรั่ง, การปลูกยาสูบ, การปลูกกระเทียม และการปลูกผักสวนครัว ในแต่ละกิจกรรม ครอบครัวของสตรีเกษตรกรได้เลือกปฏิบัติในกิจกรรมที่แตกต่างกัน ผลจากการวิจัย ในตาราง 7 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (60.14 เปอร์เซ็นต์) ประกอบอาชีพการทำนา ผู้ให้ข้อมูลส่วนน้อย (28.99 เปอร์เซ็นต์) ปลูกมันฝรั่ง ส่วนผู้ให้ข้อมูล 4.35 เปอร์เซ็นต์ ปลูกผักสวนครัว 3.62 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ปลูกยาสูบ และผู้ให้ข้อมูล 2.90 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ปลูกกระเทียม

1.7.2 การเลี้ยงสัตว์ สำหรับกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม

ย่อย ๆ ดังต่อไปนี้คือ การเลี้ยงไก่, การเลี้ยงสุกร, การเลี้ยงโค, การเลี้ยงเป็ด ในแต่ละกิจกรรม ครอบครัวของสตรีเกษตรกร ได้เลือกปฏิบัติในแต่ละกิจกรรมที่แตกต่างกัน จากจำนวนสตรีเกษตรกรที่เป็นผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 138 คน มีเพียง 60 คน เท่านั้นที่ระบุว่ามีการเลี้ยงสัตว์ ในจำนวนสตรีเกษตรกรที่ระบุว่า มีการเลี้ยงสัตว์นั้น ผู้ให้ข้อมูล 51.67 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าเลี้ยงไก่ 25.00 เปอร์เซ็นต์ เลี้ยงสุกร 18.33 เปอร์เซ็นต์ เลี้ยงโค และ 5.00 เปอร์เซ็นต์ เลี้ยงเป็ด (ตาราง 8)

จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในกิจกรรมด้านปศุสัตว์ ครอบครัวของสตรีเกษตรกรส่วนใหญ่มักจะยึดอาชีพด้านการทำนาเป็นอาชีพหลัก รองลงมาปลูกมันฝรั่งที่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐ และเอกชน ซึ่งเป็นอาชีพที่ทำรายได้สูงให้แก่ครอบครัวของสตรีเกษตรกร นอกจากนี้ครอบครัวของสตรีเกษตรกรยังได้รับรายได้จากการปลูกผักสวนครัว ปลูกกระเทียม ปลูกยาสูบ อีกด้วย กิจกรรมแต่ละกิจกรรม ทำรายได้ให้แก่ครอบครัวของสตรีเกษตรกรที่แตกต่างกัน ทั้งในแง่แต่ปริมาณผลผลิตที่ครอบครัวของสตรีเกษตรกรผลิตออกมา และราคาขายที่ได้รับ ผลผลิตแต่ละอย่างจะผลิตตามฤดูกาลในแต่ละปี และถ้าผลิตออกมาตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ทำให้ขายได้ราคาดี และถ้าผลิตออกมาในปริมาณที่มากเกินไปเกินความต้องการของผู้บริโภคก็จะทำให้ผลผลิตเกษตรนั้นล้นตลาด ขายได้ราคาต่ำ ทำให้ผู้ผลิตขาดทุน จำนวนของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดมี 138 คน แต่ประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์เพียง 60 คน ซึ่งไม่ถึงครึ่งของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันสามารถหาซื้อเนื้อสัตว์ไว้บริโภคได้ทั่วไปเพราะมีฟาร์มสัตว์ที่มีการเลี้ยงสัตว์แบบครบวงจรเกิดขึ้นมากมายซึ่งเริ่มตั้งแต่การเลี้ยง การขยายพันธุ์ การทำเป็นอาหารสำเร็จรูป สามารถหาซื้อได้ตามท้องตลาดทั่วไปรวมถึงตามห้างสรรพสินค้า สะดวกกว่าที่จะนำสัตว์มาฆ่าแหละเอง ซึ่งยุ่งยากและเสียเวลา ในปัจจุบันผู้บริโภคส่วนใหญ่จะทำงานแข่งกับเวลา จึงต้องการทำอาหารที่ง่าย สะดวก และรวดเร็ว โดยไม่ให้เสียเวลามาก จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลรายงานว่า อาชีพการเลี้ยงไก่ ทำรายได้ให้แก่ครอบครัว ซึ่งไก่ที่สตรีเกษตรกรเลี้ยงนั้น มีทั้งไก่พื้นเมืองและไก่พันธุ์ สำหรับการเลี้ยงสุกรนั้น ผู้ประกอบการได้รายงานว่า การเลี้ยงสุกรระยะหลัง ๆ ราคาตกต่ำไปมาก เพราะพ่อค้าส่วนใหญ่จะซื้อสุกรในฟาร์มมากกว่าที่จะซื้อสุกรตามหมู่บ้าน และอาชีพการเลี้ยงโค ของสตรีเกษตรกรในปัจจุบันโคที่เลี้ยงแทบจะไม่ได้ใช้งานเลย เพราะการทำนาสมัยใหม่ได้ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยประหยัดทั้งเวลาและแรงงาน ทำให้การเลี้ยงโคมีเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่เลี้ยงเพื่อไว้ขายเป็นอาหาร สำหรับการเลี้ยงเป็ดเลี้ยงเพียงเพื่อกินไข่ไว้บริโภค

ตาราง 7 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ ของผู้ให้ข้อมูลในการประกอบอาชีพการปลูกพืช

การประกอบอาชีพเกษตร	จำนวน (คน) (n = 138)	เปอร์เซ็นต์
ด้านพืช		
ทำนา	83	60.14
ปลูกมันฝรั่ง	40	28.99
ปลูกยาสูบ	5	3.62
ปลูกกระเทียม	4	2.90
ปลูกผักสวนครัว	6	4.35
รวม	138	100

ตาราง 8 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ ของผู้ให้ข้อมูลในการประกอบอาชีพการเลี้ยงสัตว์

การประกอบอาชีพเกษตร	จำนวน (คน) (n = 60)	เปอร์เซ็นต์
ด้านสัตว์		
เลี้ยงไก่	31	51.67
เลี้ยงสุกร	15	25.00
เลี้ยงโค	11	18.33
เลี้ยงเป็ด	3	5.00
รวม	60	100

1.8 กิจกรรมด้านสาธารณสุข

การสาธารณสุขได้ให้ความรู้เกี่ยวกับสุขศึกษาแก่สตรีเกษตรกรในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เพื่อให้สตรีเกษตรกรได้นำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง กิจกรรมแต่ละกิจกรรม สตรีเกษตรกรได้เข้าไปมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้คือ

1.8.1 ด้านการทำส้วมให้ถูกสุขลักษณะ เนื่องจากในสมัยก่อนเกี่ยวกับเรื่องห้องน้ำห้องส้วมยังไม่มีใครให้ความสำคัญเพราะ อูจจาระ, ปัสสาวะตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น แม่น้ำ, ลำคลอง, ป่า, ท่งนา หรือทั่ว ๆ ไป โดยไม่ได้คำนึงถึงความเป็นระเบียบ ความสะอาด และเมื่อมีกิจกรรมนี้ขึ้นมา ทำให้สตรีเกษตรกรเกิดความสนใจมากเพราะต้องการความเป็นระเบียบและความสะอาด เพื่อใช้ในครอบครัวและบริการแขกที่มาเยือน ผลการวิจัยในตาราง 9 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (94.93 เปอร์เซ็นต์) รายงานว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการทำส้วมให้ถูกสุขลักษณะ และผู้ให้ข้อมูลส่วนน้อย (5.07 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่ได้ให้ความสนใจในกิจกรรมนี้ โดยให้เหตุผลว่าลูกหลานจะเป็นผู้ดำเนินการเอง และมีบางส่วนที่ให้เหตุผลว่าต้องนำเงินไปใช้ในความจำเป็นด้านอื่น ๆ เรื่องส้วมทำไว้เพียงพอใช้ได้เท่านั้น ยังไม่ดีพอและไม่ถูกสุขลักษณะ

1.8.2 การกำจัดขยะมูลฝอย ขยะมูลฝอยมาจาก ขวด, กระป๋อง, กะลามะพร้าว หรือมีตามแหล่งน้ำข้างในที่ต่าง ๆ ขยะกลายเป็นพาหะแพร่เชื้อโรคต่าง ๆ ได้แก่ ใช้เลือดออก สาธารณสุขจึงได้รณรงค์ให้ช่วยกันกำจัดขยะมูลฝอย จากผลการวิจัยในตาราง 9 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (87.68 เปอร์เซ็นต์) เป็นผู้ที่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยโดยการถางหญ้า ทำความสะอาดบริเวณรอบ ๆ บ้าน การเก็บขวด, กระป๋องหรือภาชนะต่าง ๆ ที่ใช้แล้วเผาทำลาย และผู้ให้ข้อมูลส่วนน้อย (12.32 เปอร์เซ็นต์) ไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย โดยระบุเหตุผลว่า สามีและสมาชิกในครอบครัวจะเป็นผู้ดำเนินการในกิจกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย

1.8.3 การจัดขยะมูลฝอย เนื่องจากสถานที่ที่ไปเก็บรวบรวมขยะไม่ได้ อยู่ในเขตสุขาภิบาล การทิ้งขยะมูลฝอยแต่ละครอบครัว จะดำเนินการเองเพราะไม่มีรถสุขาภิบาลไปเก็บขยะเหมือนกับสถานที่ที่อยู่ในเขตสุขาภิบาลทั่วไป จากผลการวิจัยในตาราง 9 ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (92.03 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ โดยการนำขยะมูลฝอยที่ทิ้งแล้วนำไปทำปุ๋ยหมัก เพื่อเป็นอาหารแก่พืช ส่วนขยะที่ไม่สามารถนำไปทำปุ๋ยได้ ก็

จะเผาทำลาย และผู้ให้ข้อมูลส่วนน้อย (7.97 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม การกำจัดขยะมูลฝอย โดยให้เหตุผลว่าสามีและสมาชิกในครอบครัวช่วยกันทำกิจกรรมนี้อยู่แล้ว ตนเองจึงไม่มีส่วนร่วม

1.8.4 การกำจัดน้ำเสีย น้ำเสียมาจากหลายสาเหตุโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมากมาย โดยเฉพาะตำบลแม่แฝก มีทั้งโรงงานสุรา, โรงงานทำปลาร้ากระป๋อง นอกจากน้ำเสียมาจากโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ แล้ว ยังมีสาเหตุมาจากแหล่งอื่น ๆ อีกด้วย เช่น คู, คลอง, หนอง, บึง มีคนนำขยะไปทิ้งในแหล่งน้ำเหล่านี้ ทำให้น้ำในคูคลอง หนองบึง เน่าเหม็นเสียหายน ไม่สามารถนำ ไปใช้ในการเกษตรได้จาก ผลการวิจัยในตาราง 9 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (79.99 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ คือช่วยในการขุดลอกคูคลอง และผู้ให้ข้อมูลส่วนน้อย (21.01 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ โดยให้เหตุผลว่าให้สามีและสมาชิกในครอบครัวไปช่วยกัน ทำกิจกรรมนี้

1.8.5 รณรงค์ป้องกันโรคเอดส์ ปัญหาโรคเอดส์ ในแม่และเด็กเป็น ปัญหาเร่งด่วนและมีความสำคัญสูงที่จะต้องเร่งรัดดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจังและต่อเนื่อง จากทุกหน่วยงาน ทุกระดับ ตั้งแต่รัฐบาลจนถึงชุมชน ทั้งในระบบบริการสาธารณสุขและนอกระบบ รวมไปถึงประชาชน จากผลการวิจัยในตาราง 9 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (78.99 เปอร์เซ็นต์) เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยเข้าร่วมอบรม เรื่อง โรคเอดส์ โดยรัฐบาลจัด เจ้าหน้าที่มาให้คำแนะนำ ซึ่งมีทั้งแพทย์และพยาบาล ได้อธิบายถึงวิธีการป้องกันโรคเอดส์ โดยนำโปสเตอร์เกี่ยวกับโรคเอดส์ ให้สมาชิกที่เข้าอบรมไปติดตามสถานที่ต่าง ๆ และนำ เรื่องที่เข้าอบรมนี้ไปเผยแพร่ให้แก่สมาชิกในครอบครัว ตลอดจนเพื่อนบ้านเพื่อให้เกิด ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์มากขึ้น และผู้ให้ข้อมูลส่วนน้อย (21.01 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่ได้เข้าร่วมในกิจกรรมนี้ โดยให้เหตุผลว่า รัฐบาลและเอกชนต่าง ๆ ก็ได้ ประชาสัมพันธ์ให้ทราบกันอย่างทั่วถึงอยู่แล้ว และได้เห็นตัวอย่างจากบุคคลที่เป็นโรคเอดส์ ทั้งจากในโทรทัศน์และเพื่อนบ้านที่เป็นโรคเอดส์ ทำให้รู้ว่าโรคเอดส์เป็นโรคที่น่ากลัว และ สื่อต่าง ๆ ที่ที่พบเห็นก็ทำให้รู้ถึงอันตรายของโรคเอดส์อยู่แล้ว จึงไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้

1.9 กิจกรรมด้านสาธารณสุข

1.9.1 การสร้างถนน การคมนาคมปัจจุบัน ได้มีการพัฒนามากขึ้นจาก

จากสมัยก่อนตามชนบทถนนจะเป็นดินแดง มีแต่ฝุ่น มาปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาโดยการสร้างถนนให้ดีขึ้นกว่าเดิม ถนนเล่นผ่านไปมาสะดวกยิ่งขึ้น เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน จากผลการวิจัยในตาราง 9 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (95.65 เปอร์เซ็นต์) รายงานว่า ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการสร้างถนน และผู้ให้ข้อมูลส่วนน้อย (4.35 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการสร้างถนน โดยให้เหตุผลว่า ให้สมาชิกในครอบครัวไปร่วมกิจกรรมการสร้างถนนแทน

1.9.2 การขุดคลองระบายน้ำ กิจกรรมการขุดคลองระบายน้ำทำเพื่อให้ น้ำไหลไปสู่ไร่นาสะตวก เพื่อให้เพียงพอกับการทำการเกษตร และในปัจจุบันได้มีการขุดคลองให้ประหยัดน้ำ ดังนั้น การขุดคลองระบายน้ำช่วยให้มีน้ำใช้อย่างเพียงพอ จากผลการวิจัยในตาราง 9 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (88.41 เปอร์เซ็นต์) รายงานว่า ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการขุดคลองระบายน้ำ และผู้ให้ข้อมูลส่วนน้อย (11.59 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการขุดคลองระบายน้ำ โดยให้เหตุผลว่าการขุดคลองระบายน้ำ ส่วนใหญ่สามีมักจะเป็นผู้ไปร่วมกิจกรรมการขุดคลองระบายน้ำ

1.9.3 การปลูกสร้างศาลาไทยประจำหมู่บ้าน การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเรียนในห้องเรียนเสมอไป สามารถหาความรู้ได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ดังนั้นการปลูกสร้างศาลาไทยประจำหมู่บ้านจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้สมาชิกในหมู่บ้านเกิดความสามัคคีกัน ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างศาลาไทยขึ้นมา เพื่อเป็นสถานที่อ่านหนังสือในหมู่บ้าน จากผลการวิจัยในตาราง 9 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (92.75 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการปลูกสร้างศาลาไทยประจำหมู่บ้าน และผู้ให้ข้อมูลส่วนน้อย (7.25 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการปลูกสร้างศาลาไทยประจำหมู่บ้าน โดยให้เหตุผลว่าให้สามีและสมาชิกในครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมการปลูกสร้างศาลาไทยประจำหมู่บ้านแทน เพราะตนเองไม่มีความชำนาญในงานด้านการปลูกสร้าง

1.9.4 การขุดบ่อน้ำสำหรับบริโภค-อุปโภค น้ำเป็นปัจจัยหนึ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์ การขุดบ่อน้ำมีหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านใด ขุดบ่อน้ำเพื่อเก็บไว้ใช้บริโภคอุปโภคหรือขุดบ่อน้ำไว้สำหรับกักเก็บน้ำไว้ใช้ในไร่นาตลอดจนขุดบ่อน้ำไว้เลี้ยงปลา เป็นต้น แต่ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ระบุถึงการขุดบ่อน้ำสำหรับบริโภคอุปโภคโดยเฉพาะในพื้นที่ทำการวิจัย ยังไม่มีน้ำประปาใช้ จึงต้องขุดบ่อน้ำเพื่อให้มีน้ำไว้บริโภคอุปโภคอย่างเพียงพอ จากผลการวิจัยในตาราง 9 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก

(83.33 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการชดบ่อน้ำและผู้ที่ให้ข้อมูลส่วนน้อย (16.67 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการชดบ่อน้ำ โดยให้เหตุผลว่า ไม่มีความจำเป็นต้องชดบ่อน้ำ เพราะได้ใช้ไฟฟ้า น้ำบาดาลขึ้นมาบริโภคอุปโภคแทนการใช้น้ำจากบ่อน้ำ และการใช้ไฟฟ้าสูบน้ำบาดาลขึ้นมา ทำให้เกิดความสะดวกกว่าการใช้น้ำจากบ่อน้ำอีกด้วย

1.9.5 การพัฒนาสุสาน (ป่าช้า) ในพื้นที่วิจัย สมาชิกในหมู่บ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และมีบางส่วนที่นับถือศาสนาคริสต์ คนที่เสียชีวิตแล้ว ญาติพี่น้องจะนำไปเผาหรือฝัง ณ สุสานของหมู่บ้าน การพัฒนาสุสานจึงเกิดจากความร่วมแรงร่วมใจของสมาชิกในหมู่บ้าน จากผลการวิจัยในตาราง 9 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (96.38 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสุสาน ส่วนผู้ให้ข้อมูล 3.62 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาสุสาน โดยให้เหตุผลว่าให้สามีและสมาชิกในบ้านไปแทน เพราะตนเองต้องทำงานบ้านด้วย ถ้าเข้าร่วมกิจกรรมอาจทำได้ไม่เต็มที่

1.9.6 การพัฒนาบริเวณรอบ ๆ วัด วัดเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีพระพุทธรูปให้สมาชิกในหมู่บ้านกราบไหว้บูชา เป็นสถานที่ที่ทำให้เกิดความสุขกายสบายใจผ่อนคลายความตึงเครียด ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า สังคมมีแต่ความวุ่นวาย มีการแข่งขันกันเพื่อความอยู่รอด ทำให้เกิดความตึงเครียดขึ้น ในเวลาเดียวกัน ผู้ที่ต้องการความเงียบความสงบ ต้องการคลายความเครียดก็พากันไปทำบุญที่วัด เพื่อให้เกิดความสุขกายสบายใจ ดังนั้น การพัฒนาวัดให้เกิดความสะอาดร่มเย็น จึงมาจากความสามัคคีของสมาชิกในหมู่บ้าน จากผลการวิจัยในตาราง 9 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (97.10 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า มีส่วนร่วมใน กิจกรรมการพัฒนาบริเวณรอบ ๆ วัด ส่วนผู้ให้ข้อมูล 2.90 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ โดยให้เหตุผลว่า ตนเองนับถือศาสนาคริสต์ จึงไม่ได้มีส่วนร่วม

1.9.7 การพัฒนาโรงเรียน โรงเรียนเป็นสถานที่ให้ความรู้แก่ลูกหลาน การพัฒนาโรงเรียน ทำให้โรงเรียนสะอาด ทำให้อากาศปลอดโปร่ง ผู้เรียนมีสมาธิในการเรียน จากผลการวิจัยในตาราง 9 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (96.38 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียน ส่วนผู้ให้ข้อมูล 3.62 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียน โดยให้เหตุผลว่า ปกติการโรงเรียนก็ได้ทำหน้าที่ในการทำความสะอาดโรงเรียนและรอบ ๆ โรงเรียนสะอาดอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะไปพัฒนาอีก และถ้าจะพัฒนาโรงเรียน ควรให้นักเรียนช่วยกันพัฒนาโรงเรียนเอง

จะทำให้ให้นักเรียนรักความสะอาด และการรู้จักการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดความสามัคคีกันในกลุ่มนักเรียนด้วยกัน

1.9.8 ร่วมกันปลูกต้นไม้ ปัจจุบันได้มีการณรงค์ให้ประชาชนร่วมกันปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ ๆ เพราะป่าไม้ถูกทำลาย จึงต้องมีการปลูกต้นไม้ขึ้นมาทดแทนในส่วนที่ถูกทำลายไป จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (94.93 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการปลูกต้นไม้ และผู้ให้ข้อมูลส่วนน้อย (5.07 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการปลูกต้นไม้ โดยให้เหตุผลว่าไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมการปลูกต้นไม้ เพราะต้องไปทำงานด้านอื่น เช่น ทำความสะอาดบ้าน ซักรีดเสื้อผ้า ทำอาหาร เป็นต้น

ตาราง 9 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ ของผู้ให้ข้อมูลในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

กิจกรรม	มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม	
	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
<u>กิจกรรมด้านสาธารณสุข</u>				
- การทำส้วมให้ถูกสุขลักษณะ	131	94.93	7	5.07
- การกำจัดขยะมูลฝอย	121	87.68	17	12.32
- การกำจัดขยะมูลฝอย	127	92.03	11	7.97
- การกำจัดน้ำเสีย	109	78.99	29	21.01
- การรณรงค์ป้องกันโรคเอดส์	109	78.99	29	21.01
<u>กิจกรรมสาธารณูปโภค</u>				
- การสร้างถนน	132	95.65	6	4.35
- การขุดคลองระบายน้ำ	122	88.41	16	11.59
- การปลูกสร้างศาลาไทย	128	92.75	10	7.25

ตาราง 9 (ต่อ)

กิจกรรม	มีส่วนร่วม		ไม่มีส่วนร่วม	
	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
- การชูป้อนน้ำ	115	83.33	23	16.67
- การพัฒนาส้วม	133	96.38	5	3.62
- การพัฒนาวัด	134	97.10	4	2.90
- การพัฒนาโรงเรียน	133	96.38	5	3.62
- การปลูกต้นไม้	131	94.93	7	5.07

ตอน 2 บทบาทของสตรีเกษตรกรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว และปัญหาารวมทั้งปัจจัยที่เป็นตัวยับยั้งการมีส่วนร่วม ของสตรีเกษตรกรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

การวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสตรีเกษตรกร ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งได้แก่ บทบาทด้านการประกอบกิจกรรมทางเกษตร บทบาทในการประกอบอาชีพเสริม หรืออาชีพนอกการเกษตร บทบาทด้านการออมทรัพย์ บทบาทด้านการใช้จ่ายในครัวเรือน บทบาทของสตรีเกษตรกร ได้ศึกษาเฉพาะสตรีเกษตรกรที่อยู่ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึง บทบาทที่สตรีเกษตรกรแสดงออกในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และปัญหาารวมทั้งปัจจัยที่เป็นตัวยับยั้งการมีส่วนร่วมของสตรีเกษตรกร ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยแยกศึกษาด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ การเป็นผู้นำในด้านการตัดสินใจ และดำเนินการ การเป็นผู้ร่วมปรึกษาและตัดสินใจในการดำเนินการ การไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านี้เลย

2.1 การแสดงออกในบทบาทของสตรีเกษตรด้านการประกอบอาชีพการเกษตร ซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมการปลูกพืช และกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 ด้านการปลูกพืช ได้แก่

การคัดเลือกพันธุ์พืช ในการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตเกษตร ให้มีคุณภาพ และปริมาณสูงขึ้น การคัดเลือกพันธุ์พืชพันธุ์ดีมาปลูกเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ประกอบอาชีพเกษตร ได้รับผลตอบแทนเพิ่มขึ้น ผลจากการวิจัย ในตาราง 10 ข้อ 1 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (99.28 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ตนเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการคัดเลือกพันธุ์พืช ส่วนผู้ให้ข้อมูล 0.72 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการคัดเลือกพันธุ์ สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการคัดเลือกพันธุ์นั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (91.97 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในกิจกรรมการคัดเลือกพันธุ์พืช รองลงมา ผู้ให้ข้อมูล 8.03 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจในกิจกรรมการคัดเลือกพันธุ์พืช สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ตนเองไม่มีส่วนช่วยในกิจกรรมการคัดเลือกพันธุ์นั้น ได้ให้เหตุผลว่า ตนเองไม่มีความรู้เกี่ยวกับพันธุ์พืช จึงไม่สามารถคัดเลือกพันธุ์พืชได้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีส่วนร่วมในการคัดเลือกพันธุ์พืช โดยเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจ การคัดเลือกพันธุ์พืช ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่ไม่มีส่วนร่วมในการคัดเลือกพันธุ์นั้น มีจำนวนน้อย ซึ่งให้เหตุผลว่าตนเอง ไม่มีความรู้เกี่ยวกับพันธุ์พืช เลย

การเตรียมแปลง การเตรียมแปลงก่อนการปลูกพืชมีหลายวิธี ซึ่งวิธีการเตรียมแปลงแต่ละวิธี ก็เหมาะสมกับความต้องการของพืชแต่ละชนิด แตกต่างกันไป ดังนั้นผู้ประกอบการด้านการปลูกพืช จึงต้องเลือกวิธีการเตรียมแปลงให้เหมาะสมกับพืชที่ตนเองปลูก ซึ่งจะช่วยให้ผลผลิตจากการประกอบการมีคุณภาพและปริมาณสูงขึ้น ผลจากการวิจัย ในตาราง 10 ข้อ 2 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (98.55 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า มีส่วนร่วมในการเตรียมแปลง ส่วนผู้ให้ข้อมูล 1.45 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในการเตรียมแปลง สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่ามีส่วนร่วมในการเตรียมแปลงนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก

(89.71 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการเตรียมแปลง รองลงมา ผู้ให้ข้อมูล 10.29 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจ สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในการเตรียมแปลงนั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่า สามีไม่ให้ทำ เพราะเคยปฏิบัติมาแล้วแต่ไม่ตรงกับความต้องการของสามี ประกอบกับตนเองมีสุขภาพไม่แข็งแรง จึงมอบหน้าที่การเตรียมแปลงให้แก่สามีเป็นผู้ดำเนินการ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีส่วนร่วมในการเตรียมแปลง โดยเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจในการเตรียมแปลง สำหรับ ผู้ให้ข้อมูลที่ไม่มีส่วนร่วมในการเตรียมแปลงซึ่งมีจำนวนน้อยมากนั้น ให้เหตุผลว่าสามีไม่ให้ทำ เพราะเคยทำแล้วแต่ไม่ตรงกับความต้องการของสามี ประกอบกับตนเองมีสุขภาพไม่แข็งแรง

การเพาะกล้า การเพาะกล้าเป็นกิจกรรมหนึ่งของการปลูกพืช ก่อนที่จะปลูกพืชก็จะนำเมล็ดพันธุ์ที่ได้รับคัดเลือกมาแล้วว่าเป็นเมล็ดพันธุ์ดี ให้ผลผลิตสูงต้านทานโรค โดยนำมาเพาะในแปลงที่เตรียมไว้ แปลงที่ใช้เพาะกล้าจะต้องเป็นแปลงที่ใช้วิธีการเตรียมอย่างประณีต ดินต้องละเอียด น้ำซึมผ่านเข้าไปในผิวดินได้อย่างสะดวก และดินสามารถอุ้มน้ำได้เป็นอย่างดี เพราะจะช่วยให้เมล็ดพันธุ์ออกได้ดี ดังนั้น แปลงเพาะกล้าจึงควรที่จะต้องชุ่มชื้นอยู่เสมอ แต่อย่าให้น้ำท่วมขัง เพราะจะทำให้ต้นกล้าเน่าตายได้ง่าย จากผลการวิจัยข้อมูลในตารางที่ 10 ข้อ 3 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (97.10 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ตนเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเพาะกล้า ส่วนผู้ให้ข้อมูล 2.90 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในกิจการเพาะกล้า สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเพาะกล้านั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (89.55 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในกิจกรรมการเพาะกล้า รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 10.45 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจในกิจการการเพาะกล้า สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในกิจการการเพาะกล้านั้นได้ให้เหตุผลไว้ว่า ตนเองไม่มีความรู้และมีประสบการณ์ในการเพาะกล้ามากพอ จึงทำให้ไม่สามารถคำนวณค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการใช้เมล็ดพันธุ์ต่อพื้นที่ได้ ประกอบกับสามีเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มากกว่าตนเองจึงมอบหน้าที่ในการเพาะกล้าให้กับสามีเป็นผู้ดำเนินการ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจการเพาะกล้า สำหรับผู้ให้ข้อมูลจำนวนน้อยมากที่ไม่มีส่วนร่วม

ในการเพาะกล้านั้น ให้เหตุผลว่าตนเอง ไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการเพาะกล้า จึงไม่สามารถคำนวณค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการใช้เมล็ดพันธุ์ต่อพื้นที่ได้ ประกอบกับสามีเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์มากกว่าตนเอง จึงมอบหน้าที่การเพาะกล้าให้แก่สามีเป็นผู้ดำเนินการ

การปลูกพืช การเลือกวิธีการปลูกพืชให้เหมาะสมกับชนิดพืชที่ปลูก จะทำให้เกิดความสะดวกและให้ผลตอบแทนด้านผลผลิตสูง เป็นสิ่งที่ควรนำมาพิจารณาในการดำเนินการปลูกพืช ผลจากการวิจัยในตาราง 10 ข้อ 4 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (99.28 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า มีส่วนร่วมในการปลูกพืช ส่วนผู้ให้ข้อมูล 0.72 เปอร์เซ็นต์ ไม่มีส่วนร่วมในการปลูกพืช สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่มีส่วนร่วมในการปลูกพืชนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (89.78 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการปลูกพืช รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 10.22 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจปลูกพืช สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ตนเองไม่มีส่วนร่วมในการปลูกพืช เนื่องจากสามีเป็นผู้ปฏิบัติงานในไร่นาเป็นส่วนใหญ่ มีความชำนาญมากกว่าตนเอง ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลจึงให้สามีเป็นผู้ดำเนินการในกิจกรรมการปลูกพืชเอง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีส่วนร่วมในการปลูกพืช โดยเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาด้านการตัดสินใจการปลูกพืช ส่วนผู้ให้ข้อมูลจำนวนน้อยมากที่ไม่มีส่วนร่วม โดยให้เหตุผลว่าสามีเป็นผู้ปฏิบัติไร่นาเป็นส่วนใหญ่ จึงมีความชำนาญมากกว่าตนเองจึงให้สามีเป็นผู้ดำเนินการ

การให้น้ำ, ให้อุ๋ย แก่พืช การกำหนดการให้น้ำและการให้อุ๋ยในการปลูกพืชแต่ละครั้ง เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ได้รับผลผลิตตอบแทนสูงขึ้นตลอดจนผลผลิตมีคุณภาพตามความต้องการของตลาด ผลจากการวิจัยในตาราง 10 ข้อ 5 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (98.55 เปอร์เซ็นต์) มีส่วนร่วมในการให้น้ำ ให้อุ๋ยแก่พืช ส่วนผู้ให้ข้อมูล 1.45 เปอร์เซ็นต์ ไม่มีส่วนร่วมในการให้น้ำ ให้อุ๋ยแก่พืช ในจำนวนผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าตนเองมีส่วนร่วมในการให้น้ำ ให้อุ๋ยแก่พืช ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (85.29 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการให้น้ำ ให้อุ๋ยแก่พืช รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 14.71 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจให้น้ำ ให้อุ๋ยแก่พืช สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ตนเองไม่มีส่วนร่วมในการให้น้ำ ให้อุ๋ยแก่พืชนั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่า ตนเองไม่มีความรู้เรื่องปุ๋ย สูตรปุ๋ย

ที่ใช้ให้กับพืชแต่ละชนิด และปริมาณปุ๋ยที่ใส่ให้แก่น้ำตาลตลอดจนระยะเวลาในการให้ ให้ปุ๋ย
แก่น้ำตาล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีส่วนร่วม
ในการให้น้ำให้ปุ๋ยแก่น้ำตาล โดยเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจ ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่ไม่
มีส่วนร่วมนั้นมีจำนวนน้อยมาก ซึ่งได้เหตุผลว่าไม่มีความรู้เรื่องปุ๋ย สูตรปุ๋ยที่ใช้กับพืชแต่ละ
ชนิด และปริมาณปุ๋ยที่ใส่ให้แก่น้ำตาลตลอดจนระยะเวลาที่ต้องให้น้ำให้ปุ๋ยแก่น้ำตาล

การกำจัดวัชพืช วัชพืชเป็นพืชที่แย่งน้ำและอาหารจากพืชที่ปลูกประกอบกร
ปลูก จึงมีผลทำให้ผลผลิตลดลง และต่อยอดคุณภาพ ดังนั้นการกำหนดระยะเวลากำจัดวัชพืชใน
ช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม ตลอดจนการเลือกวิธีการกำจัดวัชพืช ที่สะดวกและปลอดภัยเป็น
สิ่งที่สำคัญ ซึ่งจำเป็นที่ผู้ประกอบการเกษตรต้องนำมาพิจารณา ผลการวิจัยในตาราง 10
ข้อ 6 พบว่า ผู้ให้ ข้อมูลเกือบทั้งหมด (99.28 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า มีส่วนร่วมในการ
ปลูกพืช ส่วนผู้ให้ข้อมูล 0.72 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในการปลูกพืช สำหรับผู้ให้
ข้อมูลที่ระบุว่า มีส่วนร่วมในการกำจัดวัชพืชนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (92.70 เปอร์เซ็นต์)
ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษา ส่วนผู้ให้ข้อมูล 7.30 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเอง
เป็นผู้นำในการตัดสินใจปลูกพืช สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ตนเองไม่มีส่วนร่วมใน
การปลูกพืชนั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่า สามีมีประสบการณ์และความชำนาญในการกำจัดวัชพืชมา
กว่าตนเอง ฉะนั้นจึงยกหน้าที่ในการปลูกพืชให้สามีเป็นผู้ดำเนินการ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีส่วนร่วมใน
การกำจัดวัชพืช โดยเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจด้านการกำจัดวัชพืช ส่วนผู้ให้ข้อมูล
ที่ไม่มีส่วนร่วมนั้นมีจำนวนน้อยมากได้ให้เหตุผลว่า ให้สามีเป็นผู้ดำเนินการเพราะสามีเป็นผู้
ดูแลไร่มาเป็นส่วนใหญ่ จึงมีประสบการณ์และความชำนาญในการกำจัดวัชพืชมากกว่าตนเอง

การพรวนดิน

การพรวนดินเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความจำเป็นในการปลูกพืช การพรวนดิน
ดินเพื่อให้ดินที่ปลูกเกิดการร่วนซุย สภาพอากาศถ่ายเทดี น้ำซึมผ่านไปยังรากพืชได้สะดวก ช่วยให้
รากพืชดูดน้ำได้ดี ทำให้พืชเจริญเติบโตเร็ว เพราะได้รับน้ำและแร่ธาตุได้อย่างเต็มที่ แต่ถ้า
หากปลูกพืชโดยไม่มีการพรวนดินจะทำให้เนื้อดินเกาะกันแน่น น้ำไม่สามารถไหลซึมไปสู่รากพืช

ได้ ทำให้พืชไม่สามารถดูดแร่ธาตุอาหารเข้าไปเลี้ยงลำต้นได้ทำให้พืชเหี่ยวและตายไป นอกจากนี้แล้วการพรวนดินยังช่วยกำจัดวัชพืชในแปลงปลูกได้อีกด้วย ผลจากการวิจัยในตาราง 10 ข้อ 7 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (81.16 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า มีส่วนร่วมในการพรวนดิน ส่วนผู้ให้ข้อมูล 18.84 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในการพรวนดิน สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่ามีส่วนร่วมในการพรวนดินนั้น ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (75.89 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ตนเองเป็นผู้ร่วมปรึกษา รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 24.11 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจ สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ตนเองไม่มีส่วนร่วมในการพรวนดินนั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่า สามมีเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการพรวนดินมากกว่าตนเอง ฉะนั้นจึงมอบหน้าที่ในการพรวนดินให้สามมีเป็นผู้ดำเนินการ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีส่วนร่วมในการพรวนดิน โดยเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาด้านการตัดสินใจการพรวนดินให้แก่พืช ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่ไม่มีส่วนร่วมในการพรวนดินนั้น ได้ให้เหตุผลว่า ได้ให้สามมีเป็นผู้ดำเนินการ เนื่องจากสามมีมีประสบการณ์ในการพรวนดินมากกว่า

การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปลูกพืชทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นพืชล้มลุกหรือพืชยืนต้น สิ่งที่จะขาดไม่ได้คือ เมื่อผลผลิตออกแล้ว หรืออายุของพืชได้อยู่ในช่วงที่เหมาะสมแก่การเก็บเกี่ยวแล้ว ก็จะมีการเก็บเกี่ยวและนำผลผลิตที่ได้ไปบริโภค และส่งขายตามท้องตลาดทั่วไป ผลการวิจัยในตาราง 10 ข้อ 8 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (80.43 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า มีส่วนร่วมในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ส่วนผู้ให้ข้อมูล 19.57 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในการเก็บเกี่ยวผลผลิต สำหรับผู้ที่ระบุว่า มีส่วนร่วมในการเก็บเกี่ยวผลผลิตนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (75.68 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการเก็บเกี่ยวผลผลิต รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 24.32 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจ สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ไม่มีส่วนร่วมในการเก็บเกี่ยวผลผลิตนั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่า สามมีไม่ทำทำในกิจกรรมการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยให้ไปทำหน้าที่อย่างอื่นแทน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีส่วนร่วมในการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษากับผู้ให้ข้อมูลที่ไม่มีส่วนร่วมนั้นมีจำนวนน้อยมากได้ให้เหตุผลว่าเนื่องจากสามมีไม่ทำทำ ให้ไปทำงานอื่นแทน

การบรรจุหีบห่อและการคัดเลือกขนาด การบรรจุหีบห่อและการเลือกขนาด เป็นวิธีการอีกวิธีหนึ่ง สำหรับผู้ที่ปลูกพืช เพื่อนำผลผลิตออกจำหน่าย วัสดุที่นำมาบรรจุหีบห่อก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยจูงใจผู้ซื้อ และขนาดของผลผลิตถ้ามีการคัดขนาด จะทำให้ผู้ซื้อเกิดความสนใจยิ่งขึ้น และทำให้ผลผลิตมีราคาสูงขึ้นด้วย จากผลการวิจัยในตาราง 10 ข้อ 9 พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (97.83 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า มีส่วนร่วมในการบรรจุหีบห่อและการคัดขนาดผลผลิต ส่วนผู้ให้ข้อมูล 2.17 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่มีส่วนร่วมในการบรรจุหีบห่อและการคัดขนาดผลผลิต สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่า มีส่วนร่วมในการบรรจุหีบห่อและการคัดขนาดผลผลิตนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (89.63 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการบรรจุหีบห่อและคัดขนาดผลผลิต รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 10.37 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจบรรจุหีบห่อและการคัดเลือกขนาดผลผลิต สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ตนเองไม่มีส่วนร่วมในการบรรจุหีบห่อและการคัดขนาดผลผลิตนั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่า เป็นการแบ่งหน้าที่กันทำ โดยหน้าที่ในการบรรจุหีบห่อและการคัดขนาดผลผลิตให้สามีเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนตนเองไปทำงานอย่างอื่นแทน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก มีส่วนร่วมในการบรรจุหีบห่อและการคัดเลือกขนาด โดยเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจเท่านั้น ส่วนส่วนผู้ให้ข้อมูลที่ไม่มีส่วนร่วมนั้น ได้ให้เหตุผลว่าได้แบ่งหน้าที่ทำกับสามี โดยตนเองไปทำงานอย่างอื่นแทน

การจำหน่ายผลผลิต ผลผลิตเกษตร เมื่อได้ระยะเวลาเก็บเกี่ยว ก็จะเก็บเกี่ยวและนำผลผลิตนั้นไปบริโภคและจำหน่ายในการจำหน่ายผลผลิตผู้ประกอบการเกษตรมีความปรารถนาที่จะจำหน่ายให้ได้ราคาที่คุ้มค่างกับการลงทุน ทั้งนี้การกำหนดระยะเวลาจำหน่ายผลผลิตตลอดจนการเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตที่เหมาะสม ก็จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญช่วยสนับสนุนให้จำหน่ายผลผลิตได้ในราคาสูง ซึ่งผลการวิจัยในตาราง 10 ข้อ 10 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (94.20 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า มีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลผลิต ส่วนผู้ให้ข้อมูล 5.80 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลผลิต สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่า มีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลผลิตนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (90.77 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ตนเองเป็นผู้ร่วมปรึกษาในการจำหน่ายผลผลิต รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 9.23 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจในการจำหน่ายผลผลิต สำหรับเหตุผลที่

ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ตนเอง ไม่มีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลผลิตนั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่า สามีไม่ให้ทำเพราะมีความเห็นว่าภรรยาไม่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการตลาด ฉะนั้นสามีจึงรับหน้าที่ไปดำเนินการเอง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก มีส่วนร่วมในการจำหน่ายผลผลิตโดยเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษากับผู้ให้ข้อมูลที่ไม่มีส่วนร่วมนั้น ได้ให้เหตุผลว่าไม่มีความรู้ในด้านการตลาด

ตาราง 10 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ ของผู้ให้ข้อมูลตามการส่งออกในบทบาทการเกษตรด้านการผลิตและจำหน่ายพืช

การส่งออกในบทบาท	จำนวน (คน) (n = 138)	เปอร์เซ็นต์
1. การคัดเลือกพันธุ์พืช		
มีส่วนร่วม	137	99.28
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	11	8.03
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	126	91.97
ไม่มีส่วนร่วม	1	0.72
เหตุผล		
- ไม่มีความรู้เกี่ยวกับพันธุ์พืช		
2. การเตรียมแปลง		
มีส่วนร่วม	136	98.55
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	14	10.29
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	122	89.71
ไม่มีส่วนร่วม	2	1.45

ตาราง 10 (ต่อ)

การแสดงออกในบทบาท	จำนวน (คน) (n = 138)	เปอร์เซ็นต์
<u>เหตุผล</u>		
- สามีไม่ให้อำนาจ เพราะเคยทำแล้วแต่ไม่ตรงกับความต้องการของสามี ประกอบกับสุขภาพไม่แข็งแรง		
3. การเพาะกล้า		
มีส่วนร่วม	134	97.10
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	14	10.45
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	120	89.55
ไม่มีส่วนร่วม	4	2.90
<u>เหตุผล</u>		
- ไม่มีความรู้และประสบการณ์มากพอจึงไม่สามารถคำนวณค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ต่อพื้นที่ปลูกได้		
- สามีมีความรู้และประสบการณ์มากกว่า จึงให้สามีดำเนินการ		
4. การปลูกพืช		
มีส่วนร่วม	137	99.28
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	14	10.22
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	123	89.78
ไม่มีส่วนร่วม	1	0.72
<u>เหตุผล</u>		
- เนื่องจากสามีเป็นผู้ปฏิบัติงานในไร่นาเป็นส่วนใหญ่ จึงมีความชำนาญมากกว่าตนเอง จึงให้สามีเป็นผู้ดำเนินการ		

ตาราง 10 (ต่อ)

การแสดงออกในบทบาท	จำนวน (คน) (n = 138)	เปอร์เซ็นต์
5. การให้น้ำ, ให้อุณหภูมิ		
มีส่วนร่วม	136	98.55
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	20	14.71
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	116	85.29
ไม่มีส่วนร่วม	2	1.45
<u>เหตุผล</u>		
- ไม่มีความรู้เรื่องปุ๋ย สูตรปุ๋ยที่ใช้กับพืชแต่ละชนิด และปริมาณปุ๋ยที่ใส่ให้แกพืช ตลอดจนระยะเวลาที่ให้น้ำ ให้อุณหภูมิ		
6. การกำจัดวัชพืช		
มีส่วนร่วม	137	99.28
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	10	7.30
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	127	92.70
ไม่มีส่วนร่วม	1	0.72
<u>เหตุผล</u>		
- สามีเป็นผู้ดำเนินการ เพราะสามีเป็นผู้ดูแลกิจการไร่มาเป็นส่วนใหญ่		
7. การแสดงออกในกิจกรรมการพรุนดิน		
มีส่วนร่วม	112	81.16
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	27	24.11
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	85	75.89
ไม่มีส่วนร่วม	26	18.84

ตาราง 10 (ต่อ)

การแสดงออกในบทบาท	จำนวน (คน) (n = 138)	เปอร์เซ็นต์
<u>เหตุผล</u>		
- สามีเป็นผู้ดำเนินการ เพราะมีประสบการณ์มากกว่าตนเอง		
8. การเก็บเกี่ยวผลผลิต		
มีส่วนร่วม	111	80.43
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	27	24.32
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	84	75.68
ไม่มีส่วนร่วม	27	19.57
<u>เหตุผล</u>		
- สามีไม่ให้ทำ ไปทำงานอื่นแทน		
9. การบรรจุหีบห่อ และการคัดขนาดผลผลิต		
มีส่วนร่วม	135	97.83
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	14	10.37
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	121	89.63
ไม่มีส่วนร่วม	3	2.17
<u>เหตุผล</u>		
- แบ่งหน้าที่กันทำ โดยตนเองไปทำงานอย่างอื่นแทน		
10. การจำหน่ายผลผลิต		
มีส่วนร่วม	130	94.20
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	12	9.23

ตาราง 10 (ต่อ)

การแสดงออกในบทบาท	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
	(n = 138)	
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	118	90.77
ไม่มีส่วนร่วม	8	5.80
<u>เหตุผล</u>		
- สามี่ไม่ให้ทำหน้าที่นี้เพราะเห็นว่าตนเองไม่มีความรู้ในด้านการตลาด อาจทำให้ถูก กตราคาได้ง่าย		

2.1.2 บทบาทด้านการเลี้ยงสัตว์

ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 138 คน แต่มีจำนวนผู้ที่ประกอบอาชีพในการเลี้ยงสัตว์เพียง 60 คน ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลในประเด็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมด้านการเลี้ยงสัตว์ จึงมีจำนวน 60 คน เท่านั้น สำหรับกิจกรรมที่วิจัยในบทบาทด้านการเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้คือ

การคัดเลือกชนิดสัตว์ที่จะนำมาเลี้ยง ผลการวิจัยในตาราง 11 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่ง (58.33 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการคัดเลือกชนิดสัตว์ ส่วนผู้ให้ข้อมูล 41.67 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า มีส่วนร่วมในกิจกรรมการคัดเลือกชนิดสัตว์ที่จะนำมาเลี้ยง ในจำนวนผู้ที่ระบุว่ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น ผู้ให้ข้อมูล 80.00 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในกิจกรรมการคัดเลือกชนิดสัตว์ที่จะนำมาเลี้ยง รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 20.00 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจในกิจกรรมการคัดเลือกชนิดสัตว์ที่จะนำมาเลี้ยง สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าตนเองไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการคัดเลือกชนิดสัตว์ที่จะนำมาเลี้ยงนั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่าตนเองไม่มีความรู้ความชำนาญในการคัดเลือกชนิดสัตว์ที่จะนำมาเลี้ยง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากไม่มีส่วนร่วมในการคัดเลือกชนิดสัตว์ที่จะนำมาเลี้ยง โดยให้เหตุผลว่า ผู้ให้ข้อมูลไม่มีความรู้ความชำนาญในการคัดเลือกชนิดสัตว์ และผู้ให้ข้อมูลที่มีส่วนร่วมในการคัดเลือกชนิดสัตว์นั้นมีจำนวนน้อย โดยเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในด้านการตัดสินใจการคัดเลือกชนิดสัตว์ที่จะนำมาเลี้ยง

การคัดเลือกพันธุ์สัตว์ ผลการวิจัยในตาราง 11 ข้อ 2 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (70.00 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการคัดเลือกพันธุ์สัตว์ ส่วนผู้ให้ข้อมูล 30.00 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า มีส่วนร่วมในกิจกรรมการคัดเลือกพันธุ์สัตว์ ในจำนวนผู้ที่ระบุว่ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น ผู้ให้ข้อมูล 83.33 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในกิจกรรมการคัดเลือกพันธุ์สัตว์ รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 16.67 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า เป็นผู้ดำเนินการตัดสินใจในกิจกรรมการคัดเลือกพันธุ์สัตว์ สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าตนเองไม่มีส่วนในกิจกรรมการคัดเลือกพันธุ์สัตว์นั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่า ตนเองไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการคัดเลือกพันธุ์สัตว์

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากไม่มีส่วนร่วมในการคัดเลือกพันธุ์สัตว์โดยให้เหตุผลว่า ไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการคัดเลือกพันธุ์สัตว์มาก่อน และผู้ให้ข้อมูลที่มีส่วนร่วมในการคัดเลือกพันธุ์สัตว์นั้น มีจำนวนน้อย โดยเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในด้านการตัดสินใจในการคัดเลือกพันธุ์สัตว์

การให้น้ำให้อาหารสัตว์ ในการเลี้ยงสัตว์ให้โตเร็วคู่กับการลงทุนปัจจัยที่มีความสำคัญคืออาหารและน้ำ อาหารเหมาะสมกับความต้องการของสัตว์เลี้ยงหรือไม่ น้ำสะอาดพอที่จะให้สัตว์กินหรือไม่ ซึ่งผู้ประกอบการเลี้ยงสัตว์ต้องพิจารณาให้ถี่ ผลการวิจัยในตาราง 11 ข้อ 3 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (78.33 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการให้น้ำ ให้อาหารสัตว์ ส่วนผู้ให้ข้อมูล 21.67 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการให้น้ำ ให้อาหารสัตว์ สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่า ตนเองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการให้น้ำ ให้อาหารสัตว์นั้น ผู้ให้ข้อมูลครึ่งหนึ่ง (63.83 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในกิจกรรมการให้น้ำ ให้อาหาร รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 36.17 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้ดำเนินการตัดสินใจในกิจกรรมการให้น้ำ ให้อาหาร สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูล

ระบุว่าตนเองไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการให้น้ำ ให้อาหารสัตว์นั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่า สามไม่
ให้ทำ ตนเองจึงไปทำงานอย่างอื่นแทน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีส่วนร่วมใน
การให้น้ำให้อาหารสัตว์ โดยเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในด้านการตัดสินใจในการให้อาหารสัตว์
ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่ไม่มีส่วนร่วมนั้นมีจำนวนน้อยมาก โดยให้เหตุผลว่า สามไม่ให้ทำให้ทำงาน
อย่างอื่นแทน

การการฉีดวัคซีน การทำวัคซีนป้องกันโรคสัตว์และการเลือกชนิดวัคซีน
ที่เหมาะสมต่อโรคสัตว์ชนิดอื่น ๆ มีความสำคัญต่อการเลี้ยงสัตว์ เพราะวัคซีนจะช่วยให้สัตว์
ที่เกิดภูมิคุ้มกันโรค ลดอัตราการเสี่ยงที่เกิดจากการป่วยเป็นโรคของสัตว์ที่เลี้ยง ซึ่งเป็นสิ่ง
ที่ผู้ประกอบการควรคำนึงถึงเป็นอย่างยิ่ง จากผลการวิจัยในตาราง 11 ข้อ 4 พบว่า ผู้ให้
ข้อมูลส่วนใหญ่ (66.67 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการฉีดวัคซีน ส่วนผู้
ให้ข้อมูล 33.33 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการฉีดวัคซีน
ในจำนวนผู้ที่ระบุว่ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น ผู้ให้ข้อมูล 60.00 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า
ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษา รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 40.00 เปอร์เซ็นต์ เป็นผู้นำในการ
ตัดสินใจสำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ตนเองไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการฉีดวัคซีนนั้น ได้
ให้เหตุผลไว้ว่า ตนเองไม่มีความรู้ในเรื่องของการใช้วัคซีน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ไม่มีส่วน
ร่วมในกิจกรรมการฉีดวัคซีน ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่ามีส่วนร่วมในการฉีดวัคซีนมีจำนวนน้อย
โดยเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาด้านการตัดสินใจในกิจกรรมการฉีดวัคซีนโดยให้เหตุผลว่า ผู้ให้
ข้อมูลไม่มีความรู้ในเรื่องของการใช้วัคซีน

การทำความสะอาดเรือนโรง เรือนโรงสัตว์เลี้ยงจำเป็นต้องสร้างให้
มีรูปแบบที่เหมาะสม สะดวกต่อการปฏิบัติงาน สามารถเลี้ยงสัตว์ได้จำนวนมาก ตลอดจน
สัตว์อาศัยอยู่ด้วยความสบาย ทั้งนี้ผู้ประกอบการเลี้ยงสัตว์ต้องพิจารณาความสะดวกของ
เรือนโรงเป็นสำคัญ ผลจากการวิจัย ในตาราง 11 ข้อ 5 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่
(75.00 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการทำความสะอาดเรือนโรง ส่วน
ผู้ให้ข้อมูล 25.00 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า มีส่วนร่วมในกิจกรรม การทำความสะอาดเรือนโรง

ในจำนวนผู้ที่ระบุว่ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น ผู้ให้ข้อมูล 66.67 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษา รองลงมา ผู้ให้ข้อมูล 33.33 เปอร์เซ็นต์ เป็นผู้นำในการตัดสินใจ สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ตนเองไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการทำความสะอาดเรือนโรงนั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่า สามไม่ให้งาน จึงไปทำงานอย่างอื่นแทน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากไม่มีส่วนร่วมในการทำทำความสะอาดเรือนโรง โดยให้เหตุผลว่า สามไม่ให้งานจึงไปทำงานอื่นแทน ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่มีส่วนร่วมนั้นมีจำนวนน้อยมาก โดยเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในด้านการตัดสินใจในการทำทำความสะอาดเรือนโรง

การจำหน่าย ในการจำหน่ายสัตว์เลี้ยงการกำหนดระยะเวลาจำหน่ายที่เหมาะสมกับอายุสัตว์เลี้ยงหรือภาวะความต้องการของตลาด ตลอดจนการเลือกช่องทางจำหน่ายที่เหมาะสมมีความสำคัญเพราะจะทำให้ผู้เลี้ยงได้รับราคาที่คุ้มค่ากับการลงทุน สำหรับการแสดงออกในกิจกรรมด้านการจำหน่าย ผลการวิจัยในตาราง 11 ข้อ 6 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (70.00 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจำหน่าย ส่วนผู้ให้ข้อมูล 30.00 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจำหน่าย สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมการจำหน่ายนั้น ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่ง (76.19 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในกิจกรรมการจำหน่าย รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 23.81 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า เป็นผู้นำในการตัดสินใจในกิจกรรมการจำหน่าย สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ตนเองไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการจำหน่ายนั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่า ตนเองไม่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการตลาด สามจึงรับไปเป็นผู้ดำเนินการเอง

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่ง มีส่วนร่วมในการจำหน่าย โดยเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในด้านการตัดสินใจในกิจกรรมด้านการจำหน่าย ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่ไม่มีส่วนร่วมนั้นมีจำนวนน้อยมากโดยได้ให้เหตุผลว่า ให้สามดำเนินการเอง เพราะตนเองไม่มีความรู้ด้านการตลาด

ตาราง 11 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ ของผู้ให้ข้อมูลตามการแสดงออกในบทบาทการเกษตร
ด้านสัตว์

การแสดงออกในบทบาท	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์ (n = 60)
1. การคัดเลือกชนิดสัตว์ที่จะนำมาเลี้ยง		
มีส่วนร่วม	25	41.67
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	5	20.00
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	20	80.00
ไม่มีส่วนร่วม	35	58.33
<u>เหตุผล</u>		
- ตนเอง ไม่มีความรู้ ความชำนาญ ในการคัดเลือกชนิดสัตว์		
2. การคัดเลือกพันธุ์สัตว์		
มีส่วนร่วม	18	30.00
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	3	16.67
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	15	83.33
ไม่มีส่วนร่วม	42	70.00
<u>เหตุผล</u>		
- ไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการคัดเลือกพันธุ์สัตว์		
3. การให้น้ำ, ให้อาหารสัตว์		
มีส่วนร่วม	47	78.33
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	17	36.17
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	30	63.83
ไม่มีส่วนร่วม	13	21.67

ตาราง 11 (ต่อ)

การแสดงออกในบทบาท	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์ (n = 60)
<u>เหตุผล</u>		
- สามีไม่ให้ทำ ไปทำงานอย่างอื่นแทน		
4. การฉ้อฉล		
มีส่วนร่วม	20	33.33
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	8	40.00
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	12	60.00
ไม่มีส่วนร่วม	40	66.67
<u>เหตุผล</u>		
- ไม่มีความรู้ในเรื่องการใช้ฉ้อฉล		
5. การทำความสะอาดเรือนร่าง		
มีส่วนร่วม	15	25.00
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	5	33.33
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	10	66.67
ไม่มีส่วนร่วม	45	75.00
<u>เหตุผล</u>		
- สามีไม่ให้ทำ ไปทำงานอย่างอื่นแทน		
6.		
การจำหน่าย		
มีส่วนร่วม	42	70.00

ตาราง 11 (ต่อ)

การแสดงออกในบทบาท	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์ (n = 60)
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	10	23.81
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	32	76.19
ไม่มีส่วนร่วม	18	30.00
<u>เหตุผล</u>		
- สามีเป็นผู้ดำเนินการเอง เพราะตนเองไม่มีความรู้ด้านการตลาด		

2.2 บทบาทของสตรีเกษตรกรด้านการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร

2.2.1 การตัดเย็บเสื้อผ้า การตัดเย็บเสื้อผ้าเป็นอาชีพหนึ่งของสตรี

เกษตรกร นอกเหนือจากการทำอาชีพเกษตรกร การตัดเย็บเสื้อผ้าของสตรีเกษตรกร มีทั้งการตัดเย็บเสื้อผ้าที่รับมาจากโรงงาน และรับจ้างผู้ที่มาจ้าง อาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าเป็นอาชีพที่เสริมรายได้ให้แก่ครอบครัว ผลการวิจัย ในตาราง 12 ข้อ 1 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (74.64 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าในครอบครัว ผู้ให้ข้อมูล 25.36 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ได้ดำเนินกิจกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าในครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่า มีการดำเนินการตัดเย็บเสื้อผ้านั้น ผู้ให้ข้อมูล 65.71 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมตัดเย็บเสื้อผ้า แต่ผู้ให้ข้อมูลอีก 34.29 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้ดำเนินการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมตัดเย็บเสื้อผ้า

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล กล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าในครอบครัว โดยได้ให้เหตุผลว่า ไม่มีความรู้ด้านการตัดเย็บเสื้อผ้า

2.2.2 การปักผ้า ถักนิตติ้ง รับจ้างจักรรีดเสื้อผ้า งานปักผ้า ถักนิตติ้ง

และงานจักรรีดเสื้อผ้า เป็นงานประณีต จึงเหมาะแก่สตรีมากกว่าบุรุษ แต่ปรากฏว่า จากการสำรวจและออกไปสัมภาษณ์พบว่า งานเหล่านี้ไม่ได้อยู่ในความสนใจของสตรีเกษตรกรเลย

ซึ่งผลการวิจัยในตาราง 12 ข้อ 2 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด (100 เปอร์เซนต์) ระบุว่า ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมถักผ้า ถักนิตติ้ง รับจ้างซักรีดเสื้อผ้าในครอบครัว สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมถักผ้า ถักนิตติ้ง รับจ้างซักรีดเสื้อผ้า เนื่องจากปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมากมาย ดังนั้นการทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรมได้เงินเป็นเงินเดือนประจำ จึงดีกว่าการถักผ้า ถักนิตติ้ง ซึ่งรายได้ไม่แน่นอน

2.2.3 การประดิษฐ์ดอกไม้ การประดิษฐ์ดอกไม้ เป็นงานศิลปะอีกอย่างหนึ่งที่เป็นอาชีพเสริมให้แก่สตรีเกษตร แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัย ในตาราง 12 ข้อ 3 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (78.99 เปอร์เซนต์) ระบุว่า ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมการประดิษฐ์ดอกไม้ในครอบครัว ส่วนผู้ให้ข้อมูล 21.01 เปอร์เซนต์ ระบุว่า ได้ดำเนินกิจกรรมประดิษฐ์ดอกไม้ ในจำนวนผู้ที่ระบุว่า มีการดำเนินกิจกรรมประดิษฐ์ดอกไม้ นั้น ผู้ให้ข้อมูล 82.76 เปอร์เซนต์ ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการดำเนินกิจกรรมประดิษฐ์ดอกไม้ ส่วนผู้ให้ข้อมูล 17.24 เปอร์เซนต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมประดิษฐ์ดอกไม้ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดไม่ได้ดำเนินกิจกรรมการประดิษฐ์ดอกไม้ เนื่องจากไม่มีความรู้ความสามารถในการประดิษฐ์ดอกไม้

2.2.4 การจักสาน การจักสานเป็นงานอย่างหนึ่งที่ได้รับการถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน จากผลการวิจัย ในตาราง 12 ข้อ 4 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ 79.71 เปอร์เซนต์ ระบุว่า ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมการจักสานในครอบครัว ส่วนผู้ให้ข้อมูล 20.29 เปอร์เซนต์ ระบุว่า ได้ดำเนินกิจกรรมการจักสาน ในจำนวนผู้ที่ระบุว่า มีการดำเนินกิจกรรมการจักสานนั้น ผู้ให้ข้อมูล 85.71 เปอร์เซนต์ ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมการจักสาน ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 14.29 เปอร์เซนต์ ระบุว่าตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมจักสาน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมด้านการจักสานในครอบครัว โดยได้ให้เหตุผลว่าไม่มีความรู้ความสามารถด้านการจักสาน

2.2.5 การรับจ้าง

การรับจ้างเป็นงานหนึ่งของสตรีเกษตร ที่ทำให้สตรีเกษตรมีรายได้

เสริม ช่วยให้ค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว การรับจ้างเป็นงานรับจ้างทั่วไป แล้วแต่จะมีคนจ้างให้ทำอะไร เช่น งานรับจ้างให้เป็นแม่บ้าน มีหน้าที่ทำกับข้าว ทำความสะอาดบ้านเรือน, งานเลี้ยงเด็ก เป็นต้น จากผลการวิจัยในตาราง 12 ข้อ 5 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (76.81 เปอร์เซนต์) ระบุว่า ไม่ได้ไปทำงานรับจ้างในส่วนผู้ให้ข้อมูล 23.19 เปอร์เซนต์ ระบุว่าได้ไปรับจ้างทำงานให้ผู้อื่น ในจำนวนผู้ที่ระบุว่า มีการรับจ้างทำงานนั้น ผู้ให้ข้อมูล 81.25 เปอร์เซนต์ ระบุว่าตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาหารือในการตัดสินใจไปรับจ้าง ส่วนผู้ให้ข้อมูล 18.75 เปอร์เซนต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจออกไปรับจ้าง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ได้ออกไปรับจ้างทำงานที่อื่น เนื่องจากได้รับค่าจ้างแรงงานต่ำ

2.2.6 การค้าขาย การค้าขายเป็นอาชีพหนึ่งที่ช่วยให้สตรีเกษตมมีรายได้เพิ่มขึ้น และสามารถใช้เวลาว่าง หลังจากการทำงานเกษตร จากผลการวิจัยในตาราง 12 ข้อ 6 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (81.16 เปอร์เซนต์) ระบุว่า ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมการค้าขายในครอบครัว ส่วนผู้ให้ข้อมูล 18.84 เปอร์เซนต์ ระบุว่า ได้ดำเนินกิจกรรมการค้าขายในจำนวนผู้ที่ระบุว่า มีการดำเนินกิจกรรมการค้าขายนั้น ผู้ให้ข้อมูล 84.62 เปอร์เซนต์ ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในกิจกรรมการค้าขาย รองลงมา ผู้ให้ข้อมูล 15.38 เปอร์เซนต์ เป็นผู้นำในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมการค้าขาย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากไม่ได้ดำเนินกิจกรรมการค้าขาย เนื่องจากขาดเงินทุน และไม่มีสถานที่สำหรับการค้าขาย

2.2.7 การเปิดร้านเสริมสวย งานเสริมสวยเป็นงานหนึ่งที่สามารถทำรายได้ให้แก่ครอบครัว จากผลการวิจัยในตาราง 12 ข้อ 7 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (78.99 เปอร์เซนต์) ระบุว่าไม่ได้ดำเนินการเปิดร้านเสริมสวย การเปิดร้านเสริมสวย ส่วนผู้ให้ข้อมูล 21.01 เปอร์เซนต์ ระบุว่า ได้ดำเนินการเสริมสวย ในจำนวนผู้ที่ระบุว่า ได้ดำเนินการเปิดร้านเสริมสวยนั้น ผู้ให้ข้อมูล 86.21 เปอร์เซนต์ ระบุว่าตนเองเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจเสริมสวย ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 13.79 เปอร์เซนต์ ระบุว่า เป็นผู้นำในการตัดสินใจดำเนินการร้านเสริมสวย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ได้ดำเนินการ
กิจกรรมร้านเสริมสวย เนื่องจากไม่มีความรู้ด้านการเสริมสวยและเห็นว่าร้านเสริมสวยมี
จำนวนมากในหมู่บ้านแล้ว

2.2.8 การรับจ้างตัดไวยาสู

งานด้านการตัดไวยาสู สตรีเกษตรจะทำงานตามโรงบ่มไวยาสูบทั่วไปที่
มีการจ้างคนงานไปตัดไวยาสูโดยเฉพาะ จากผลการวิจัย ในตาราง 12 ข้อ 8 พบว่า ผู้
ให้ข้อมูลส่วนมาก (80.43 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ไม่ได้ไปรับจ้างตัดไวยาสู ส่วนผู้ให้ข้อมูล
19.57 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ได้ออกไปรับจ้างตัดไวยาสู ในจำนวนผู้ที่ระบุว่า ได้รับจ้าง
ตัดไวยาสูนั้น ผู้ให้ข้อมูล 88.89 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษา ใน
การออกไปรับจ้างตัดไวยาสู ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 11.11 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า เป็นผู้นำใน
การตัดสินใจออกไปรับจ้างตัดไวยาสู สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ระบุว่าครอบครัว
ไม่ได้ออกไปรับจ้างตัดไวยาสูนั้น เนื่องจากไม่มีเวลาและต้องประกอบอาชีพอื่นของครอบครัว

ตาราง 12 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ ของผู้ให้ข้อมูลตามการแสดงออกในบทบาทของการ
ตัดสินใจ ในกิจกรรมต่าง ๆ นอกภาคการเกษตร

การแสดงออกในบทบาท	จำนวน (คน) (n = 138)	เปอร์เซ็นต์
1. การตัดเย็บเสื้อผ้า		
ได้ดำเนินการ	35	25.36
- เป็นผู้นำในการตัดสินใจดำเนินการ	12	34.29
- เป็นผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจ	23	65.71
ไม่ได้ดำเนินการ	103	74.64
เหตุผล		
- ครอบครัวไม่ได้ดำเนินการกิจกรรมการเย็บเสื้อผ้า และไม่มีความรู้ในการตัดเย็บเสื้อผ้า		

ตาราง 12 (ต่อ)

การแสดงออกในบทบาท	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
	(n = 138)	
2. การแสดงออกในกิจกรรมด้านการถักผ้า ถักนิตติ้ง และรับจ้างชักรีดเสื่อผ้า		
ไม่ได้ดำเนินการ	138	100
เหตุผล		
- เนื่องจากปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นมากมาย ดังนั้นการทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรมได้เงินเป็นเงินเดือนประจำ จึงดีกว่าการถักผ้า ถักนิตติ้ง และรับจ้างชักรีดเสื่อผ้า		
3. การประดิษฐ์ดอกไม้		
ได้ดำเนินการ	29	21.01
- เป็นผู้นำในการตัดสินใจดำเนินการ	5	17.24
- เป็นผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจ	24	82.76
ไม่ได้ดำเนินการ	109	78.99
เหตุผล		
- ตนเองไม่มีความรู้ความสามารถด้านการประดิษฐ์ดอกไม้		
4. การจักสาน		
ได้ดำเนินการ	28	20.29
- เป็นผู้นำในการตัดสินใจดำเนินการ	4	14.29
- เป็นผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจ	24	85.71
ไม่ได้ดำเนินการ	110	79.71
เหตุผล		
- ครอบครัวไม่ได้ดำเนินการกิจกรรมการจักสาน และไม่มีความรู้ความสามารถในเรื่องของการจักสาน		

ตาราง 12 (ต่อ)

การส่งออกในบทบาท	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์ (n = 138)
5. ด้านรับจ้าง		
ได้รับจ้าง	32	23.19
- เป็นผู้นำในการตัดสินใจดำเนินการ	6	18.75
- เป็นผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจ	26	81.25
ไม่ได้รับจ้าง	106	76.81
<u>เหตุผล</u>		
- ค่าจ้างแรงงานต่ำ จึงไปทำงานอย่างอื่นที่ได้ค่าตอบแทนสูงกว่า		
6. การค้าขาย		
ได้ค้าขาย	26	18.84
- เป็นผู้นำในการตัดสินใจดำเนินการ	4	15.38
- เป็นผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจ	22	84.62
ไม่ได้ค้าขาย	112	81.16
<u>เหตุผล</u>		
- ขาดเงินทุน		
- ไม่มีสถานที่สำหรับการค้าขาย		
7. การเปิดร้านเสริมสวย		
เปิดร้านเสริมสวยเอง	29	21.01
- เป็นผู้นำในการตัดสินใจดำเนินการ	4	13.79
- เป็นผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจ	25	86.21
ไม่ได้เปิดร้านเสริมสวย	109	78.99

ตาราง 12 (ต่อ)

การแสดงออกในบทบาท	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์ (n = 138)
<u>เหตุผล</u>		
- ไม่มีความรู้ด้านการเสริมสวยและมีร้านเสริมสวยมากพออยู่แล้ว		
8. การรับจ้างตัดใบยาสูบ		
ได้รับจ้างตัดใบยาสูบ	27	19.57
- เป็นผู้นำในการตัดสินใจดำเนินการ	3	11.11
- เป็นผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจ	24	88.89
ไม่ได้รับจ้าง	111	80.43
<u>เหตุผล</u>		
- ไม่มีเวลาเนื่องจากต้องไปประกอบอาชีพด้านอื่น		

2.3 บทบาทของสตรีเกษตรกรด้านการออมทรัพย์

2.3.1 การฝากเงินหรือกั๊ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและ
สหกรณ์การเกษตร

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในด้านเงินลงทุน โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้จัดบริการเงินกู้ให้แก่เกษตรกรในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ จากผลการวิจัยในตาราง 13 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (51.45 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการฝากเงินและกั๊ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ส่วนผู้ให้ข้อมูล 48.55 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการฝากเงินและกั๊ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในจำนวนผู้ที่ระบุว่ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้น ผู้ให้ข้อมูล 85.07

จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 14.93 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจในการการฝากเงินและกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ระบุว่าไม่มีส่วนร่วมในด้านการฝากเงินหรือกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรนั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่า ไม่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการกู้ยืมเงิน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการฝากเงินหรือกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตร ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่ามีส่วนร่วมในการฝากเงินหรือกู้ยืมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรนั้น มีจำนวนน้อยมากโดยเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในด้านการตัดสินใจฝากเงินหรือกู้ยืมเงิน จากธนาคารเพื่อการเกษตร

ตาราง 13 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูล ตามการแสดงออกในบทบาท ของการตัดสินใจในกิจกรรมการฝากเงินหรือกู้ยืมเงิน จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

การแสดงออกในบทบาท	จำนวน (คน) (n = 138)	เปอร์เซ็นต์
มีส่วนร่วม	67	48.55
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	10	14.93
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	57	85.07
ไม่มีส่วนร่วม	71	51.45
เหตุผล		
- ไม่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการกู้ยืมเงิน		

2.3.2 การฝากเงินหรือกั๊ยมเงินจากธนาคารไทยพาณิชย์, ธนาคารกรุงเทพ จำกัด และธนาคารอื่น ๆ

จากผลการวิจัยในตาราง 14 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (85.51 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการฝากเงินหรือกั๊ยมเงิน จากธนาคารไทยพาณิชย์ธนาคารกรุงเทพ จำกัด และธนาคารอื่น ๆ ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 14.49 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการฝากเงินหรือกั๊ยมเงิน จากธนาคารไทยพาณิชย์ธนาคารกรุงเทพ จำกัด และธนาคารอื่น ๆ สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการฝากเงินหรือกั๊ยมเงิน จากธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด และธนาคารอื่น ๆ นั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ 89.83 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นเพียง ผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจในการฝากเงินหรือกั๊ยมเงินจาก ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด และธนาคารอื่น ๆ ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 10.17 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจในการฝากเงินหรือกั๊ยมเงินจาก ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด และธนาคารอื่น ๆ สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่า ตนเองไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการฝากเงินหรือกั๊ยมเงินจาก ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงเทพ จำกัดและธนาคารอื่น ๆ นั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่าตนเองไม่มีความรู้ในเรื่องการกั๊ยมเงิน ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงมอบหน้าที่การฝากเงินและกั๊ยมเงิน ให้สามีเป็นผู้ดำเนินการ

ตาราง 14 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ ของผู้ให้ข้อมูลตามการแสดงออกในบทบาทของการตัดสินใจในกิจกรรมการฝากเงินหรือกั๊ยมเงิน จากธนาคารไทยพาณิชย์, ธนาคารกรุงเทพ จำกัด และธนาคารอื่น ๆ

การแสดงออกในบทบาท	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์ (n = 138)
มีส่วนร่วม	118	85.51
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	12	10.17
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	106	89.83

ตาราง 14 (ต่อ)

การแสดงออกในบทบาท

จำนวน (คน) เปอร์เซ็นต์

(n = 138)

ไม่มีส่วนร่วม

20

14.49

เหตุผล

- ให้สามีดำเนินการเอง ประกอบกับตนเอง ไม่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการกู้ยืมเงิน

2.3.3 การฝากเงิน หรือกู้ยืมเงินจากสหกรณ์การเกษตร

ผลการวิจัยในตาราง 15 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่ง (56.52

เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในด้านการเงินและกู้ยืมจากสหกรณ์การเกษตร ส่วนผู้ให้ข้อมูล 43.48 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่ามีส่วนในการตัดสินใจในการฝากเงิน และกู้ยืมเงินจากสหกรณ์การเกษตร สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่า มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในด้านการฝากเงินและกู้ยืมเงินจากสหกรณ์นั้น ผู้ให้ข้อมูล 63.33 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจ รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 36.67 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจ เหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ตนเองไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการฝากเงินหรือกู้ยืมเงินจากสหกรณ์การเกษตรนั้นได้ให้เหตุผลไว้ว่า สามีเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร และได้เข้าร่วมอบรมทุกครั้งที่มีการจัดอบรม ดังนั้น สามีจึงเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มากกว่าตนเอง

ตาราง 15 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ ของผู้ให้ข้อมูลตามการแสดงออกในบทบาทของการตัดสินใจ ในกิจกรรมการฝากเงินหรือกู้ยืมเงินจากสหกรณ์การเกษตร

การแสดงออกในบทบาท	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
	(n = 138)	
มีส่วนร่วม	60	43.48
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	38	63.33
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	22	36.67
ไม่มีส่วนร่วม	78	56.52
เหตุผล		
- สามีเป็นผู้ดำเนินการเอง เพราะเป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรและเข้าร่วมอบรมทุกครั้งที่มีการจัดอบรมขึ้น จึงรู้ระเบียบของสหกรณ์เป็นอย่างดี		

2.3.4 การกู้ยืมเงินจากนายทุนทั่วไป

นายทุนคือผู้ที่มีฐานะร่ำรวย และสามารถออกเงินกู้ให้แก่เกษตรกร และผู้ที่มีความประสงค์จะขอเงิน แต่คิดอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าธนาคารทั่วไป ผลการวิจัยในตาราง 16 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (73.19 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ไม่ได้กู้ยืมเงินจากนายทุน ส่วนผู้ให้ข้อมูล 26.81 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่ามีการกู้เงินจากนายทุนในจำนวนผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่ากู้ยืมเงินจากนายทุนนั้น ผู้ให้ข้อมูล 64.86 เปอร์เซ็นต์ระบุว่า เป็นผู้นำในการตัดสินใจในการกู้เงินจากนายทุน ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 35.14 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า เป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจในการกู้เงินจากนายทุน สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าไม่ได้กู้เงินจากนายทุนนั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่า ตนไม่ต้องการเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง

2.3.4 การกู้ยืมเงินจากนายทุนทั่วไป

นายทุนคือผู้มีฐานะร่ำรวย และสามารถออกเงินกู้ให้แก่เกษตรกรและผู้ที่มีความประสงค์จะขอกู้เงิน แต่คิดอัตราดอกเบี้ยสูงกว่าธนาคารทั่วไป ผลการวิจัยในตาราง 16 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (73.19 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่ได้กู้ยืมเงินจากนายทุน ในการส่วนผู้ให้ข้อมูล 26.81 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า มีการกู้เงินจากนายทุน ในจำนวนผู้ให้ข้อมูล 64.86 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าเป็นผู้ดำเนินการตัดสินใจในการกู้เงินจากนายทุน ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 35.14 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าเป็นผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจในการกู้เงินจากนายทุน สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าไม่ได้การกู้เงินจากนายทุนนั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่าตนไม่ต้องการเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง

ตาราง 16 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ ของผู้ให้ข้อมูลตามการแสดงออกในบทบาทของการตัดสินใจ ในกิจกรรมการกู้เงินจากนายทุน

การแสดงออกในบทบาท	จำนวน (คน) (n = 138)	เปอร์เซ็นต์
ได้มีการกู้เงิน	37	26.81
- เป็นผู้ดำเนินการตัดสินใจ	24	64.86
- เป็นผู้ร่วมปรึกษา	13	35.14
ไม่มีการกู้เงิน	101	73.19
เหตุผล		
- ผู้ให้ข้อมูลไม่ต้องการเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง		

2.4 บทบาทด้านค่าใช้จ่ายของครอบครัว

2.4.1 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัยสี่ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม

มนุษย์เราทุกคนจำเป็นต้องมีปัจจัยสี่ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เพื่อการดำรงชีวิต ปัจจัยสี่ แต่ละอย่างนั้นต้องเสียค่าใช้จ่ายมิใช่น้อย เช่น ที่อยู่อาศัย

คนที่ไม่มีบ้านอยู่ต้องเช่าเขาอยู่ มีที่อยู่แล้วต้องเสียค่าน้ำค่าไฟ และค่าใช้จ่ายอีกอย่างหนึ่งคือ ค่าอาหารซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นคนเราจะอยู่ได้ต้องมีอาหารบริโภค ไม่ว่าจะเป็นข้าว อาหารคาว หวานต่าง ๆ รวมถึงผลไม้และอื่น ๆ อีกมากมาย ล้วนแล้วแต่ต้องซื้อทั้งนั้น เครื่องนุ่งห่มก็เช่นกัน ซึ่งปัจจุบันคนไทยได้นำเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา ทำให้เสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มในจำนวนที่มาก ของนอกย่อมจะแพงกว่าของในประเทศ แต่ก็เป็นค่านิยมของคนไทย ต่อมาสิ่งที่ขาดไม่ได้คือค่ายารักษาโรค มนุษย์เราก็ไม่ต่างอะไรไปกับสัตว์ มีการเจ็บป่วยเป็นโรคธรรมดา ยิ่งปัจจุบันโรคเอดส์ระบาดมากขึ้น ค่ายาก็แพงต้องเสียค่ายารักษาพยาบาลกันมาก ถึงแม้จะรู้ว่าเอดส์รักษาไม่หายก็ตาม จากผลการวิจัยในตาราง 17 ข้อ 1 พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (95.65 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัยสี่ ส่วนผู้ให้ข้อมูล 4.35 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัยสี่ สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัยสี่นั้น ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (55.30 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจ รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 44.70 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของครอบครัว สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัยสี่ของครอบครัวนั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่า ให้สามีเป็นผู้รับผิดชอบในกิจกรรมด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัยสี่ของครอบครัวแทน

2.4.2 ค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนของบุตร บุตรหลานที่เกิดมาแล้วโตขึ้นย่อมต้องส่งให้เรียน เพื่อแสวงหาความรู้ จากผลการวิจัยในตาราง 17 ข้อ 2 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (95.65 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ตนเองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนของบุตร ส่วนผู้ให้ข้อมูล 4.35 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนของบุตรนั้น ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (55.30 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจในกิจกรรมค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนของบุตร รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 44.70 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในกิจกรรมด้านค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนของบุตร สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในด้านค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนของบุตรนั้นให้เหตุผลไว้ว่า ตนเองไม่มีบุตร เหตุผลอีกประการหนึ่ง สามีเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนของบุตร และญาติเป็นผู้ส่งเรียนและรับผิดชอบในด้านค่าใช้จ่ายเล่าเรียนของบุตร

2.4.3 ด้านการใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ

การคมนาคมปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ฉะนั้นการมียานพาหนะ จึงเป็นสิ่งจำเป็นซึ่งอาจได้แก่ รถมอเตอร์ไซด์ รถจักรยานยนต์ เป็นต้น เมื่อต้องการความสะดวกก็ต้องเสียเงินซื้อยานพาหนะดังกล่าวมาใช้ หลังจากซื้อมาแล้วต้องเสียค่าน้ำมัน ค่าซ่อม ค่าประกัน ค่าภาษี เป็นต้น จากผลการวิจัยในตาราง 17 ข้อ 3 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (89.85 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ ส่วนผู้ให้ข้อมูล 10.15 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะนั้น ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (73.39 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในกิจกรรมด้านการใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ รองลงมา 26.61 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจในกิจกรรมด้านการใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะนั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่า ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งของครอบครัวตนเอง จึงมอบหมายให้สามีเป็นผู้ดำเนินการแทน

2.4.4 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานสังคม

งานสังคมเป็นงานหนึ่งที่ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายมิใช่น้อย ได้แก่ งานแต่งงาน งานบวช งานขึ้นบ้านใหม่ งานเทศกาลต่าง ๆ แต่ละงานก็มีความจำเป็นต้องเข้าร่วม เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม เราจะอยู่คนเดียวไม่ได้ ต้องมีการพบปะสังสรรค์กันบ้างเป็นธรรมดาการเข้างานสังคมทำให้รู้จักคนมากขึ้น และบางครั้งก็สามารถพบตักยเกี่ยวกับธุรกิจต่าง ๆ ได้อีกด้วย ผลจากการวิจัยในตาราง 17 ข้อ 4 พบว่า ผู้ให้ข้อมูล ส่วนมาก (89.86 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานสังคม ส่วนผู้ให้ข้อมูล 10.14 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานสังคม สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่า มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานสังคมนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (70.97 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า ตนเองเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในกิจกรรมด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานสังคม รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 29.03 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า ตนเองเป็นผู้นำในการตัดสินใจในกิจกรรมด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานสังคม สำหรับเหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานสังคมนั้น ได้ให้เหตุผลไว้ว่า สามีและบุตรเป็น

ผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่ายงานสังคม ทั้งนี้เนื่องจากการออกงานสังคมแต่ละครั้ง สามีและบุตรเป็นผู้ออกงานสังคมเป็นส่วนใหญ่ ส่วนตนเองต้องอยู่ดูแลความเรียบร้อยภายในครอบครัว

ตาราง 17 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูล ตามการแสดงออกในบทบาทด้าน
ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไป

การแสดงออกในบทบาท	จำนวน (คน) (n = 138)	เปอร์เซ็นต์
1. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัยสี่ ได้แก่ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค		
มีส่วนร่วม	132	95.65
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	73	55.30
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	59	44.70
ไม่มีส่วนร่วม	6	4.35
เหตุผล		
- ให้สามีเป็นผู้รับผิดชอบในกิจกรรมด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัยสี่		
2. ค่าใช้จ่ายในการเล่าเรียนของบุตร		
มีส่วนร่วม	132	95.65
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	73	55.30
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	59	44.70
ไม่มีส่วนร่วม	6	4.35
เหตุผล		
- ไม่มีบุตร		
- สามีเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเรียนของบุตรเอง		
- ญาติช่วยส่งเรียนและรับผิดชอบค่าใช้จ่าย		

ตาราง 17 (ต่อ)

การแสดงออกในบทบาท	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
	(n = 138)	

3. การใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ

มีส่วนร่วม	124	89.85
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	33	26.61
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	91	73.39
ไม่มีส่วนร่วม	14	10.15

เหตุผล

- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งของครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลจึงมอบให้สามีเป็นผู้ดำเนินการแทน

4. ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงานสังคม

มีส่วนร่วม	124	89.86
เป็นผู้นำในการตัดสินใจ	36	29.03
เป็นผู้ร่วมปรึกษา	88	70.97
ไม่มีส่วนร่วม	14	10.14

เหตุผล

- สามีและบุตรเป็นผู้ที่รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่ายงานสังคม ทั้งนี้เนื่องจากการออกงานสังคมแต่ละครั้ง สามีและบุตรเป็นผู้ไปออกงานสังคมเป็นส่วนใหญ่ ตัวเองต้องอยู่ดูแลความเรียบร้อยภายในครอบครัว

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ (SUMMARY AND RECOMMENDATIONS)

สรุปผลการศึกษา (Summary)

การวิจัยถึง บทบาทของสตรีเกษตรกรที่แสดงออกในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้รวบรวมข้อมูลจากสตรีเกษตรกร ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 7 กรกฎาคม 2536 ถึงวันที่ 8 กรกฎาคม 2536 โดย มีวัตถุประสงค์ ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อทราบถึงลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสตรีเกษตรกร ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงบทบาทความรับผิดชอบของสตรีเกษตรกร ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัวสตรีเกษตรกร ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อระบุถึงปัญหาหรือปัจจัยที่เป็นตัวยับยั้ง การมีส่วนร่วมในด้านการทำ งานและการตัดสินใจของสตรีเกษตรกร ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้ คือสตรีเกษตรกรในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัด เชียงใหม่ ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) จำนวนผู้ ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 138 คน สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ ที่ ผ่านการทดสอบความตรงและความน่าเชื่อถือแล้ว

ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 32-40 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 38 ปี และจบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีจำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานของครอบครัวเฉลี่ย 3 คน ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง และเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม โดยเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมากที่สุด

สำหรับการประกอบอาชีพด้านการเกษตร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำนาเป็นอาชีพหลัก และมีผู้ให้ข้อมูลเพียง 60 ราย ในจำนวนทั้งสิ้น 138 ราย ที่มีการเลี้ยงสัตว์สำหรับสัตว์ที่นิยมเลี้ยง ได้แก่ ไก่ ซึ่งเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคและจำหน่าย สำหรับสัตว์เลี้ยงอื่น ๆ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีการเลี้ยงนั้น ได้แก่ สุกร โค และเป็ด เป็นต้น

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนทุกกิจกรรม ซึ่งทั้งนี้ก็ต้องสุดแล้วแต่เวลาและโอกาส กิจกรรมของชุมชน มีทั้งด้านสาธารณสุขและกิจกรรมการพัฒนาด้านการสาธารณสุข

2. บทบาทของสตรีเกษตรกรในด้านการตัดสินใจ และดำเนินการในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัวสามารถสรุปได้ตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ คือ

2.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการปลูกพืช ผลการวิจัยในด้านการปลูกพืช ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าเป็นผู้ร่วมปรึกษา ในการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรม ซึ่ง ได้แก่ การคัดเลือกพันธุ์ การเตรียมแปลง การเพาะกล้า การปลูกพืช การให้น้ำ การให้ปุ๋ย การกำจัดวัชพืช การพรวนดิน การเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อ ตลอดจนการจำหน่ายผลผลิต

2.2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านการเลี้ยงสัตว์ ในกิจกรรมด้านการเลี้ยงสัตว์นั้น จากจำนวนผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ 138 คน นั้น มีผู้ให้ข้อมูลเพียง 60 คน เท่านั้น ที่ระบุว่า ครอบครัวมีการเลี้ยงสัตว์ โดยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ เป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่ง ได้แก่ การคัดเลือกชนิดสัตว์ที่จะนำมาเลี้ยง การคัดเลือกพันธุ์ การให้น้ำให้อาหาร การให้วัคซีน การทำความสะอาดเรือนโรง และการจำหน่ายสัตว์

2.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมนอกภาคเกษตร ผลการวิจัยในการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก ไม่มีการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ ในครอบครัวทุกประเภท ซึ่งได้แก่ การตัดเย็บเสื้อผ้า การประดิษฐ์ดอกไม้ การจักสาน การรับจ้าง การค้าขาย และการเปิดร้านเสริมสวย สำหรับผู้ที่ระบุว่าครอบครัวมีการดำเนินกิจกรรมนอกภาคการเกษตรเหล่านั้น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรม

2.4 การมีส่วนร่วมด้านการออมทรัพย์ สำหรับกิจกรรมด้านการออมทรัพย์ ผลจากการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลน้อยกว่าครึ่งระบุว่า มีส่วนร่วมในการดำเนินการด้านการออมทรัพย์ ได้แก่ การฝากเงินหรือกั๊ยมเงินจากธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตร และจากนายทุนทั่วไปยกเว้นธนาคารพาณิชย์ เช่น ธนาคารกรุงเทพ จำกัด หรือธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด ซึ่งผู้ให้ข้อมูลส่วนมากระบุว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านั้น โดยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ รายงานว่าเป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจเท่านั้น

2.5 การมีส่วนร่วมด้านค่าใช้จ่ายของครอบครัว กิจกรรมด้านค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัยสี่ของครอบครัว ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค ตลอดจนค่าเล่าเรียนของบุตร ค่ายานพาหนะ และงานสังคมนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าตนเองมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเหล่านี้ โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ดำเนินการตัดสินใจเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว และค่าเล่าเรียนของบุตร ส่วนประเด็นเกี่ยวกับยานพาหนะ และงานสังคมอื่น ๆ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพียงผู้ร่วมปรึกษาในการตัดสินใจเท่านั้น

สำหรับปัญหาหรือปัจจัยที่ยับยั้งการมีส่วนร่วมของสตรีเกษตรกรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว ได้แก่ การขาดความรู้ และประสบการณ์ด้านการเกษตร ส่วนกิจกรรมนอกภาคการเกษตรนั้น ครอบครัวสตรีเกษตรกรส่วนมากที่ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมระบุว่าไม่มีเวลาพอ รวมทั้งเมื่อดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ไปแล้วไม่แน่ใจว่าจะหาตลาดของสินค้าที่ผลิตได้ ส่วนปัญหาด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการออมทรัพย์ และค่าใช้จ่ายของครอบครัวนั้น ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า สามีมักเป็นผู้ดำเนินการตัดสินใจ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านสังคมและติดต่อกับสถาบันการเงินมากกว่าตนเอง ประกอบกับวัฒนธรรมท้องถิ่นไม่ส่งเสริมให้สตรีเป็นผู้ดำเนินการตัดสินใจ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านสังคม และติดต่อกับสถาบันการเงินมากกว่าตนเอง ประกอบกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่ส่งเสริมให้สตรีเป็นผู้ดำเนินการตัดสินใจ รวมทั้งสามีไม่ยอมรับบทบาทของสตรีเกษตรกร ในบางกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ (Recommendations)

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงบทบาทของสตรีเกษตรกรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานด้านการให้ความรู้ ด้านวิชาชีพแก่สตรีเกษตรกร เพื่อนำมาปรับปรุงแผนงานและยุทธวิธีในการดำเนินงานพัฒนาสตรีเกษตรกร และเพื่อประกอบการค้นคว้าและวิจัยต่อไป จึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. บทบาทด้านการตัดสินใจ

ผู้บริหารของกรมส่งเสริมการเกษตร ควรมีนโยบายและแผนงานในการเสริมสร้างความรู้ความสามารถให้แก่สตรีเกษตรกร ทั้งในรูปกลุ่มและบุคคลเพื่อให้เป็นบุคคลที่กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ตลอดจนการฝึกความเป็นผู้นำ ในการประกอบอาชีพการเกษตร และอาชีพนอกภาคเกษตร เช่น จัดให้มีการทัศนศึกษาในพื้นที่ประสบความสำเร็จ รวมทั้งถ่ายทอดความรู้ โดยการฝึกอบรมแม่บ้าน และพ่อบ้านให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของแต่ละคน ตลอดจนความรับผิดชอบร่วมกันในครอบครัว

2. บทบาทด้านแรงงาน

เนื่องจากสตรีเกษตรกรเป็นแรงงานที่สำคัญแรงงานหนึ่งของครอบครัว ประกอบกับปัจจุบันนี้แรงงานในภาคเกษตร มีจำนวนลดน้อยลงเรื่อย ๆ ดังนั้น ผู้บริหารของสำนักงานเกษตรจังหวัดและอำเภอ ควรกำหนดนโยบายและแผนงานในการพัฒนาศักยภาพของสตรี ให้ตระหนักถึงบทบาทความรับผิดชอบในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัวตนเอง โดยเน้นประเด็นที่แรงงานสตรีต้องเข้าไปช่วยเหลือแรงงานชาย เช่น การฝึกอบรมให้สตรีเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจ ในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อนำมาปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงกิจกรรมต่าง ๆ ที่สตรีดำเนินการอยู่ ให้มีคุณภาพและปริมาณเพิ่มมากขึ้น เช่น กิจกรรมในด้านการเกษตร ได้แก่ การอบรมให้สตรีเกษตรกรรู้จักวิธีการขยายพันธุ์พืชทั้ง ไม่นานต้นและไม้ล้มลุก อบรมให้สตรีเกษตรกรรู้จักการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสด วัชพืชบำรุงดิน อบรมให้สตรีเกษตรกรรู้จักการฉีดพ่นไล่ รังนก การสังเกต

อาการต่าง ๆ ของสัตว์ที่เป็นโรค เพื่อจะได้หาวิธีป้องกันและรักษาสัตว์ที่เป็นโรค นอกจากนี้ยังให้คำแนะนำในเรื่อง การบริหารเงินทุนในการลงทุนในกิจกรรมแต่ละกิจกรรม เช่น การรวมกลุ่มกันซื้อเครื่องอุปโภค บริโภค เพื่อความประหยัด และยุติธรรม รวมทั้งการขายผลิตร่วมกัน เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองกับพ่อค้า สตรีเกษตรกรได้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในหลายรูปแบบ เพื่อช่วยเหลือครอบครัว ให้มีฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น และได้รับการยอมรับในด้านการทำงาน ดังนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ควรเปลี่ยนทัศนคติเกษตรกรชายให้ยอมรับในบทบาทด้านแรงงานของสตรีเกษตรกร เพื่อให้สตรีเกษตรกรได้เข้าไปมีบทบาทในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัวให้มีประสิทธิภาพ

3. บทบาทด้านการออมทรัพย์ เกี่ยวกับการฝากเงิน หรือการออมเงินกับ

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงเทพ และธนาคารอื่น ๆ รวมถึง สหกรณ์การเกษตร ควรมีส่วนสนับสนุนให้สตรีเกษตรกรรู้จักการออมเงิน เพื่อสะสมไว้ใช้ในคราวจำเป็น โดยอาจจะส่งเจ้าหน้าที่ จัดอบรมให้ความรู้แก่สตรีเกษตรกร แนะนำให้รู้จักการบริหารการเงินและธุรกิจ และให้ความรู้ด้านการกักเงิน เพื่อให้สตรีเกษตรกรได้นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ครอบครัว ซึ่งบางทีสามีอาจจะเสียชีวิตหรือมีการหย่าร้างเกิดขึ้น สตรีเกษตรกรก็จะสามารถดำเนินการด้านการฝากเงินและกักเงินด้วยตนเองได้

4. บทบาทด้านการใช้จ่ายภายในครอบครัว การฝึกอบรมสตรีเกษตรกรมีทั่ว ๆ

ไป ปัจจุบันจะเห็นว่า มีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกิดขึ้นมากมาย และได้มีเจ้าหน้าที่เคหกิจจากสำนักงานเกษตรอำเภอ ได้อบรมให้ความรู้ด้านการออมเงินและใช้จ่ายเงิน ในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการอบรมด้านอาชีพเสริม ทำให้สตรีเกษตรกรสามารถรวมกลุ่มกันได้เป็นสังคม ๆ หนึ่ง ที่สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันได้ เป็นการชักนำกันไปในทางที่ดี ดังนั้น ทางราชการต่าง ๆ ควรให้การสนับสนุนในด้านการให้ความรู้แก่สตรีเกษตรกรด้วย ซึ่งอาจอบรมให้สตรีเกษตรกร มีอาชีพเสริมนอกเหนือจากอาชีพเกษตรกรแล้ว ควรหาตลาดรองรับผลผลิตต่าง ๆ ที่สตรีเกษตรกรผลิตขึ้น เพื่อให้สตรีเกษตรกรมีรายได้เก็บไว้ใช้จ่ายในครอบครัว และไม่นำเงินไปใช้จ่าย ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาครอบครัวได้ ช่วยเหลือสตรีเกษตรกรใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

(Recommendations for further study)

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทของสตรีเกษตรกร ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว ในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไป ควรขยายสถานที่ครอบคลุมจังหวัด จะทำให้การวิจัยมีประโยชน์ต่อการวางแผนและกำหนดนโยบายของการส่งเสริมการเกษตร ต่อไป
2. ควรศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ของสตรีเกษตรกรเพื่อทราบว่า สตรีเกษตรกรมีปัญาและอุปสรรคอะไรบ้าง ที่ทำให้สตรีเกษตรกรมีบทบาทในกิจกรรมทางเศรษฐกิจน้อย ทั้งที่ควรจะมีการแสดงบทบาทมากกว่านี้

บรรณานุกรม

กฤติกา นิ่มสพานธ์. 2534. การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบท่อการยอมรับของครอบครัว
สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ครูล้าน จ้ากต. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญาโท
ภาควิชาเศรษฐศาสตร์และสหกรณ์ สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่ใจ.

งามพิศ ธรรมทัศน์. 2532. การรับรู้ของเกษตรกรที่มีต่องานส่งเสริมการเลี้ยง ไคนมของ
สหกรณ์ไคนมเชียงใหม่ จ้ากต. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญาโท ภาควิชาส่งเสริม
การเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่ใจ.

จุไรรัตน์ จันทรธำรง. 2529. ผู้หญิงและการพัฒนาบทความประเด็นเรื่อง "สตรี".
กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม.

ชัยวัฒน์ ปัญจพงษ์ และคณะ. 2524. ประชากรศาสตร์ และประชากรศึกษา. กรุงเทพมหานคร
: ไทยวัฒนาพานิช.

พิทยา สุวรรณชัย. 2527. วิทยาศาสตร์สังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิจัย สถาบันพัฒนา
บริหารศาสตร์.

ณรงค์ มินะนันท์. 2532. บทบาทของสตรีชนบท. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการ
เกษตร.

ทวีวัฒน์ แสงสว่าง. 2534. การใช้เทคโนโลยีปลูกหอมหัวใหญ่ของเกษตรกรสมาชิก
สหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่สันป่าตอง จ้ากต อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่.
เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญาโท ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่ใจ.

นงลักษณ์ สุนทรนไชยมาตย์ และคณะ . 2531. การมีส่วนร่วมในระบบการทำฟาร์ม,
กรณีศึกษาบ้านดอนปอแดง ต.โคกสำราญ อ.บ้านไผ่ จ.ขอนแก่น (รายงานวิจัย).
เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิตยา ศรีวิไล. 2532. บทบาทของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนต่อชุมชนตามทฤษฎีของกรรม
การดำเนินการและสมาชิกในจังหวัดลำปาง. เชียงใหม่ : วิทยานพรัตน์ปริญาโท
 สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

นำชัย ทนผล. 2529. การพัฒนาชุมชน : หลักและยทวิธี. เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริม
 การเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

เบญจพรรณ ชินวัตร และคณะ. 2530. บทบาทของชายและหญิงในระบบการทำฟาร์ม
อำเภอนพรัตน์ จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประคอง กรรณสูตร. 2525. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร :
 โรงพิมพ์เจริญผล.

ไพบลีย์ ช่างเรียน. 2516. สารานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
 แพรววิทยา.

ไพฑูรย์ เครือแก้ว. 2513. ลักษณะสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : จัดพิมพ์โดยประชา
 สัมพันธ์ธรรม บรรณาธิการ น.ส.พ.ไทย.

พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์. 2528. เอกสารประกอบคำบรรยายวิชา สว 601 จิตวิทยาสังคม
นิสิตดาร์. กรุงเทพมหานคร : พงษ์ศักดิ์การพิมพ์.

พิงพิศ ตุลยพันธ์. 2528. แนวทางในการพัฒนาสตรี. ฝ่ายเคหกิจเกษตร : กองพัฒนาการ
 บริหารเกษตร, กรมส่งเสริมการเกษตร.

_____ . ไม่ระบุปีพิมพ์. แนวทางพัฒนาสตรีในภาคเกษตรและการพัฒนางานกลุ่ม
แม่บ้านเกษตรกร. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการเกษตร

พนมวรรณ อยู่ดี. 2535. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ "แนวทางการพัฒนา
สตรีเกษตรและการจัดการเลือกปฏิบัติทางเพศ" เชียงใหม่ : ระหว่างวันที่ 22-24
เมษายน 2535 ณ โรงแรมเชียงใหม่การ์เดน.

ภัสสร สิมานนท์. 2527. "การศึกษาและวิเคราะห์บทบาทของเพศและสถานภาพสตรี".
รายงานเสนอ ในการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง การพัฒนาสถานภาพสตรีไทย.
(รายงานวิจัย) สถาบันประชากรศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร.

มณีศรี พันธุ์ลาภ. 2529. แรงงานสตรีในประเทศไทย บทความประเด็นเรื่อง "สตรี"
กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม.

มาฆะ ชิตะสังกะ. 2522. การพัฒนาสตรีชนบทในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร.

วันชัย จันทรเสนา. 2532. แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับตำบล. กรุงเทพมหานคร
: กรมส่งเสริมการเกษตร.

วชิยาตา นวลทอง. 2530. ผลกระทบของเครื่องจักรกลการเกษตรต่อสตรีเกษตรกรไทย
: กรณีศึกษาสตรีเกษตรกรในตำบลรางหมี่ อ.เมือง จ.พัทลุง. กรุงเทพมหานคร :
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุนัตรา สุภาพ. 2528. สังคมวิทยา (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 8) กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

สมัยศ สุกวิยาภรณ์. 2534. บทบาทการบริหารโครงการนักวิชาการเกษตรประจำสำนักงาน
เกษตรจังหวัดในภาคใต้. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีการ-
เกษตรแม่โจ้.

สมบูรณ์ ศาลาชาชีวิน. 2526. จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุวัลย์ เปี่ยมปิติ. 2527. งานวิจัยเกี่ยวกับสตรี. รายงานเสนอในการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง การพัฒนาสถานภาพสตรีไทย. กรุงเทพมหานคร : คณะสถิติประยุกต์ สถาบัน-เทคโนโลยีและนวัตกรรมบริหารศาสตร์.

สุรพล ดำริห์กุล. 2527. ลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจกับการตัดสินใจในกิจกรรมการเกษตร และกิจกรรมการจัดการเศรษฐกิจในครัวเรือนของสตรีชนบท ในจังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุนิลา ทุนผล. 2530. แนวความคิดช่วยเหลือตนเองของผู้นำท้องถิ่น หลังการดำเนินงาน โครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น. (รายงานการวิจัย) เชียงใหม่ : สถาบันเทคโนโลยี-การเกษตรแม่โจ้.

โสภณ โรจน์ดำรง. 2528. พฤติกรรมกรอมนของครอบครัวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อมรา พงศาพิชญ์. 2521. สตรีศึกษาในประเทศไทย, บทความประเด็นเรื่อง "สตรี". กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสังคม.

อมรา โกไศยกานนท์. 2535. ผู้หญิงในสังคมไทยภาคเหนือ. เชียงใหม่ : ในวารสาร ทางวิชาการ. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อนงค์ นวลสุวรรณ. 2522. การศึกษาการใช้เวลาของสตรีในครอบครัวเกษตรกรไทย. กรุงเทพมหานคร : คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อาภรณ์ จันทร์สว่าง. 2523. แม่บ้านเกษตรกรกับการพัฒนาประเทศ. กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เกษตรกร หมู่บ้านร่วมหลวง ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย
จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาบทบาทของสตรีเกษตรกรในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ [31 [32 [33

เลขที่แบบสัมภาษณ์

ตอน 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของสตรีเกษตรกร

1. อายุ ปี [34 [35
2. การศึกษาของผู้ให้ข้อมูล
 - () 1. ไม่ได้รับการศึกษา
 - () 2. จบประถมศึกษาปีที่ 4 [36
 - () 3. จบประถมศึกษาปีที่ 7
 - () 4. จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า
 - () 5. จบมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า
 - () 6. จบระดับปริญญาตรี
3. สถานภาพการสมรสของสตรีเกษตรกร [37
 - () 1. โสด
 - () 2. แต่งงานแล้วอยู่กับสามี
 - () 3. หม้าย
 - () 4. หย่าร้าง
4. ลักษณะการถือครองที่ดินทำการเกษตร [38 [39 [310 [311
 - () 1. ที่ดินของตนเอง จำนวน ไร่
 - () 2. มีที่ดินเป็นของตนเอง
และเช่าบางส่วน จำนวน ไร่
 - () 3. เข้าที่ดินของผู้อื่นทั้งหมด จำนวน ไร่
 - () 4. ทำฟรีในพื้นที่ผู้อื่น จำนวน ไร่

5. จำนวนสมาชิกที่เป็นแรงงานของครอบครัว คน [112 [113
6. ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มใด [114 [115 [116
- () 1. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร [117 [118
- () 2. กลุ่มเกษตรกร
- () 3. กลุ่ม ธ.ก.ส.
- () 4. กลุ่มสมาชิกสหกรณ์
- () 5. อื่น ๆ (ระบุ).....
7. กิจกรรมหลักของอาชีพเกษตรกร [119
- () 1. จากการปลูกพืช
- ,..... 1. ทำนา
- ,..... 2. ปลูกมันฝรั่ง
- ,..... 3. ปลูกถั่วเหลือง
- ,..... 4. ปลูกยาสูบ
- ,..... 5. ปลูกกระเทียม
- ,..... 6. ปลูกผักสวนครัว
- ,..... 7. อื่น ๆ ระบุ
- () 2. จากการเลี้ยงสัตว์ [120
- ,..... 1. เลี้ยงโค
- ,..... 2. เลี้ยงควาย
- ,..... 3. เลี้ยงไก่
- ,..... 4. เลี้ยงสุกร
- ,..... 5. เลี้ยงเป็ด
- ,..... 6. อื่น ๆ ระบุ

8. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน

กิจกรรม	การมีส่วนร่วมของสตรีเกษตร		
	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	ระบุเหตุผลของการไม่เข้าร่วม
<u>กิจกรรมด้านสาธารณสุข</u>			
1. กิจกรรมการกำจัดน้ำเสีย ได้แก่ การขุดลอกคู คลอง ส่งน้ำ การกำจัดผัก- ตบชวา การไม่ทิ้งขยะมูลฝอยลงในคู คลอง หนอง บึง			[121
2. กิจกรรมการกำจัดขยะได้แก่ การถางหญ้าทำความสะอาดบริเวณรอบ ๆ บ้าน การเก็บขยะ กระป๋อง หรือภาชนะที่ ใช้แล้วเผาทำลาย			[122
3. กิจกรรมการทำให้ถูกสุขลักษณะ			[123
4. กิจกรรมการรณรงค์ป้องกันโรคเอดส์ ได้แก่ การเชิญผู้มีความรู้มาให้ความอบรม การทำ โปสเตอร์ การทำแผ่นพับแจก การร่วมเดิน รณรงค์ป้องกันเอดส์			[124
5. กิจกรรมการกำจัดขยะมูลฝอย ได้แก่ การนำมาทำปุ๋ย การเผาทำลาย			[125
<u>กิจกรรมด้านสาธารณูปโภค</u>			
1. กิจกรรมการสร้างถนน ปรับปรุงถนนเข้าหมู่บ้าน ได้แก่ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ สร้างถนน โดยการปรับพื้นที่บริเวณที่จะสร้าง			[126

กิจกรรม	การมีส่วนร่วมของสตรีเกษตรกร			
	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	ระบุเหตุผลของการไม่เข้าร่วม	
ถนน และทางหญ้า วัสดุต่าง ๆ ที่อยู่บริเวณที่จะสร้างถนน				
2. กิจกรรมการขุดคลองระบายน้ำ ได้แก่ การที่ชุมชนร่วมกันขุดคลอง ทางหญ้า กำจัดสิ่งกีดขวางทางระบายน้ำ เพื่อให้น้ำไหลเข้าสู่ไร่นาสะดวก รวดเร็ว ทันต่อการทำการเกษตรของชุมชน				C 127
3. กิจกรรมการปลูกสร้างศาลาไทยประจำหมู่บ้าน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม เช่น บ้านโครมโอะไรก็เอามา ได้แก่ ไม้เก่า ๆ เศษไม้ที่ไม่ใช้แล้ว ใครจะบริจาคเงินเพื่อซื้อวัสดุเพิ่มเติมก็ให้บริจาคคนละเล็กละน้อย และช่วยกันสร้างศาลาไทยขึ้นมา ช่วยกันดูแลรักษา เพื่อเอาไว้เป็นที่อ่านหนังสือ ประชุม ของชุมชนต่อไป				C 128
4. กิจกรรมการขุดบ่อน้ำสำหรับบริโภคอุปโภค ได้แก่ การที่ชุมชนช่วยกันขุดบ่อน้ำไว้ใช้ในหมู่บ้าน โดยนำจอบ เสียม มาช่วยกันขุดบ่อ และอาศัยแรงของชุมชนทุกคน ให้มีส่วนร่วม				C 129
5. กิจกรรมการพัฒนาสวน (ป่าช้า) ได้แก่ การที่ชุมชนช่วยกัน ทางหญ้า กำจัดขยะมูลฝอยที่				C 130

กิจกรรม	การมีส่วนร่วมของสตรีเกษตร		
	เข้าร่วม	ไม่เข้าร่วม	ระบุเหตุผลของการไม่เข้าร่วม
อยู่บริเวณสุสานให้หมดไป จะทำให้สุสานไม่น่ากลัว 6. กิจกรรมการพัฒนาบริเวณรอบ ๆ วัด ได้แก่ การที่ชุมชนช่วยกันทำความสะอาดลานวัด และเผาขยะทิ้ง การถางหญ้า การนำดอกไม้ต้นไม้มารปลูก 7. กิจกรรมการพัฒนาโรงเรียน ได้แก่ การทำความสะอาดสนามหญ้าของโรงเรียน การทำความสะอาดถนนบริเวณเข้าโรงเรียน 8. กิจกรรมการร่วมกันปลูกต้นไม้ ดอกไม้ในวันสำคัญ ได้แก่ การที่กรมป่าไม้รณรงค์ให้มีการปลูกป่า เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเผยแพร่ความรู้ ทำให้ชุมชนช่วยกันปลูกต้นไม้			131 132 133

ตอน 2 บทบาทของสตรีเกษตร ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครอบครัว และปัญหา รวมทั้งปัจจัยที่
 เป็นตัวยับยั้งการมีส่วนร่วมของสตรีเกษตร ในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว	การแสดงออกในบทบาท			
	เป็นผู้นำในด้าน การตัดสินใจและ ดำเนินการ	เป็นผู้ร่วมปรึกษา /ตัดสินใจในการ ดำเนินการ	ไม่มีส่วนร่วมใน กิจกรรมเหล่านี้ เลย	ทำไมไม่มี ส่วนร่วมโปรด ระบุเหตุผล
1. บทบาทด้านการเกษตร				
1.1 การปลูกพืช				
- การคัดเลือกพันธุ์				C 134
- การเตรียมแปลง				C 135
- การเพาะกล้า				C 136
- การปลูก				C 137
- การให้น้ำ ให้อุ๋ย				C 138
- การกำจัดวัชพืช				C 139
- การพรวนดิน				C 140
- การเก็บเกี่ยว				C 141
- การบรรจุหีบห่อ/ การคัด (grading)				C 142
- การจำหน่ายผลผลิต				C 143
1.2 ด้านการเลี้ยงสัตว์				
- การคัดเลือกชนิดสัตว์ที่ จะนำมาเลี้ยง				C 144
- การคัดเลือกพันธุ์				C 145

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว	การแสดงออกในบทบาท			
	เป็นผู้นำในด้าน การตัดสินใจและ ดำเนินการ	เป็นผู้ร่วมปรึกษา /ตัดสินใจในการ ดำเนินการ	ไม่มีส่วนร่วมใน กิจกรรมเหล่านี้ เลย	ทำไมไม่มี ส่วนร่วมโปรด ระบุเหตุผล
- การให้น้ำ ให้อาหาร				146
- การฉีควัคซีน				147
- การทำความสะอาด- เรือนโรง				148
- การจำหน่าย				149
2. บทบาทด้านการประกอบ อาชีพนอกการเกษตร				
- การตัดเย็บเสื้อผ้า				150
- การถักผ้า				151
- การถักนิตติ้ง				152
- การประดิษฐ์ดอกไม้				153
- การจักสาน				154
- การชักรีดเสื้อผ้า				155
- ทำงานโรงงานอุตสาหกรรม				156
- เป็นกรรมกรรับจ้าง				157
- กู้ยืมเงิน				158
- การทำเสริมสวย				159
- การตัดใบยาสูบ				160
- ทำงานร้านอาหาร				161

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว	การแสดงออกในบทบาท			
	เป็นผู้นำในด้าน การตัดสินใจและ ดำเนินการ	เป็นผู้ร่วมปรึกษา /ตัดสินใจในการ ดำเนินการ	ไม่มีส่วนร่วมใน กิจกรรมเหล่านี้ เลย	ทำไมไม่มี ส่วนร่วมโปรด ระบุเหตุผล
3. บทบาทด้านการออมทรัพย์				
- การฝากเงินและกู้ยืมเงิน จากธนาคารเพื่อการ เกษตร				[162
- การฝากเงินและกู้ยืมเงิน จากธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงเทพฯ และ ธนาคารอื่น ๆ				[163
- การฝากเงินและกู้ยืมเงิน จากสหกรณ์การเกษตร				[164
- การวางเงินและกู้ยืมเงิน จากญาติ				[165
- การฝากเงินและกู้ยืมเงิน จากกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร				[166
- การกู้ยืมเงินจากนายทุน ทั่วไป				[167
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับปัจจัย สี่ ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษา โรค				[168

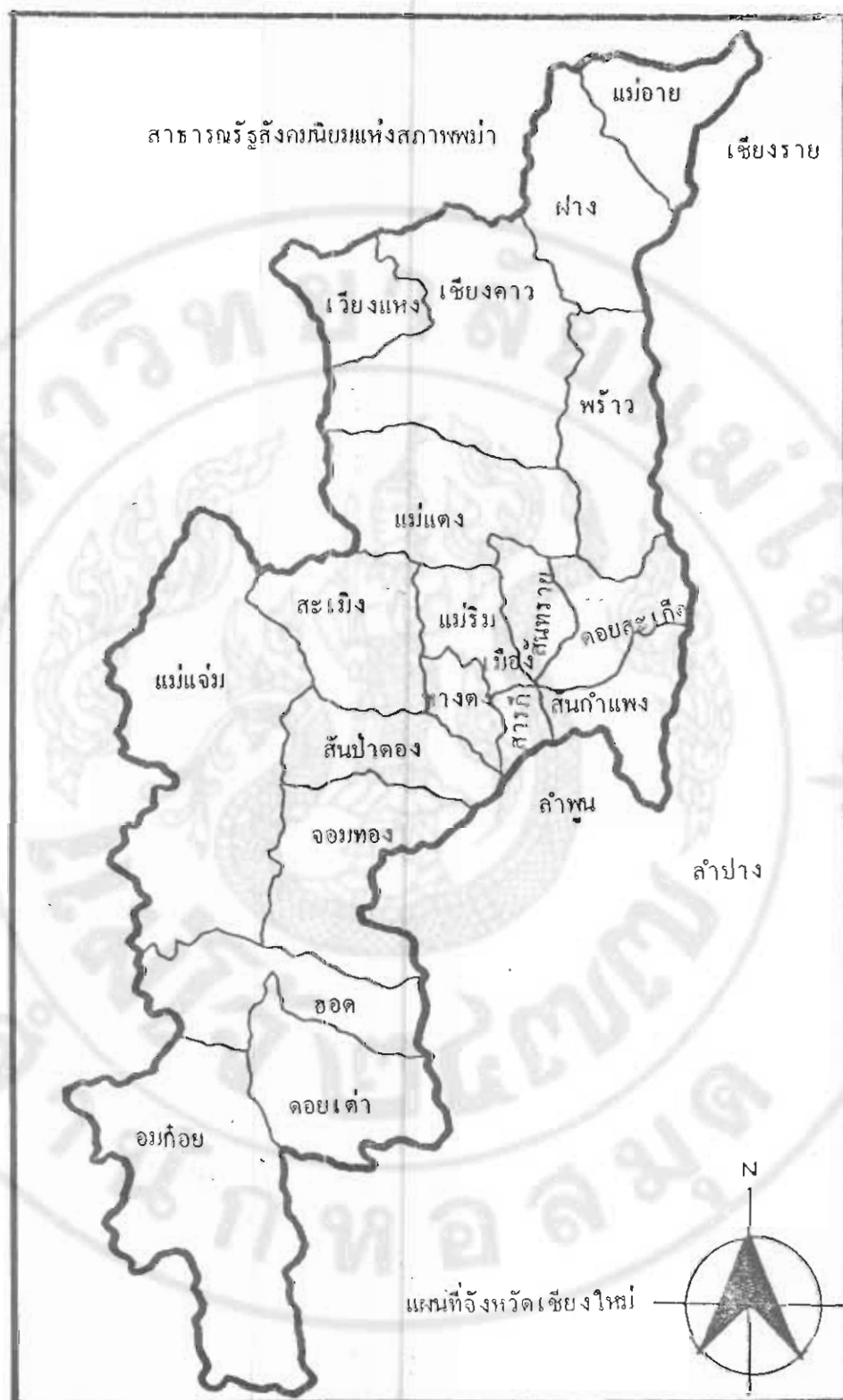
กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว	การส่งออกในบทบาท			
	เป็นผู้นำในด้าน การตัดสินใจและ ดำเนินการ	เป็นผู้ร่วมปรึกษา /ตัดสินใจในการ ดำเนินการ	ไม่มีส่วนร่วมใน กิจกรรมเหล่านี้ เลย	ทำไมไม่มี ส่วนร่วมโปรด ระบุเหตุผล
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่า เล่าเรียนบุตร				169
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการซื้อ ยานพาหนะ				170
- ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับงาน สังคม เช่น งานแต่งงาน งานบวช งานขึ้นบ้าน ใหม่ งานเทศกาลต่างๆ เช่น งานสงกรานต์ งานปีใหม่ และงานกุศล				171

ภาคผนวก ข

แผนที่ จังหวัดเชียงใหม่

แผนที่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

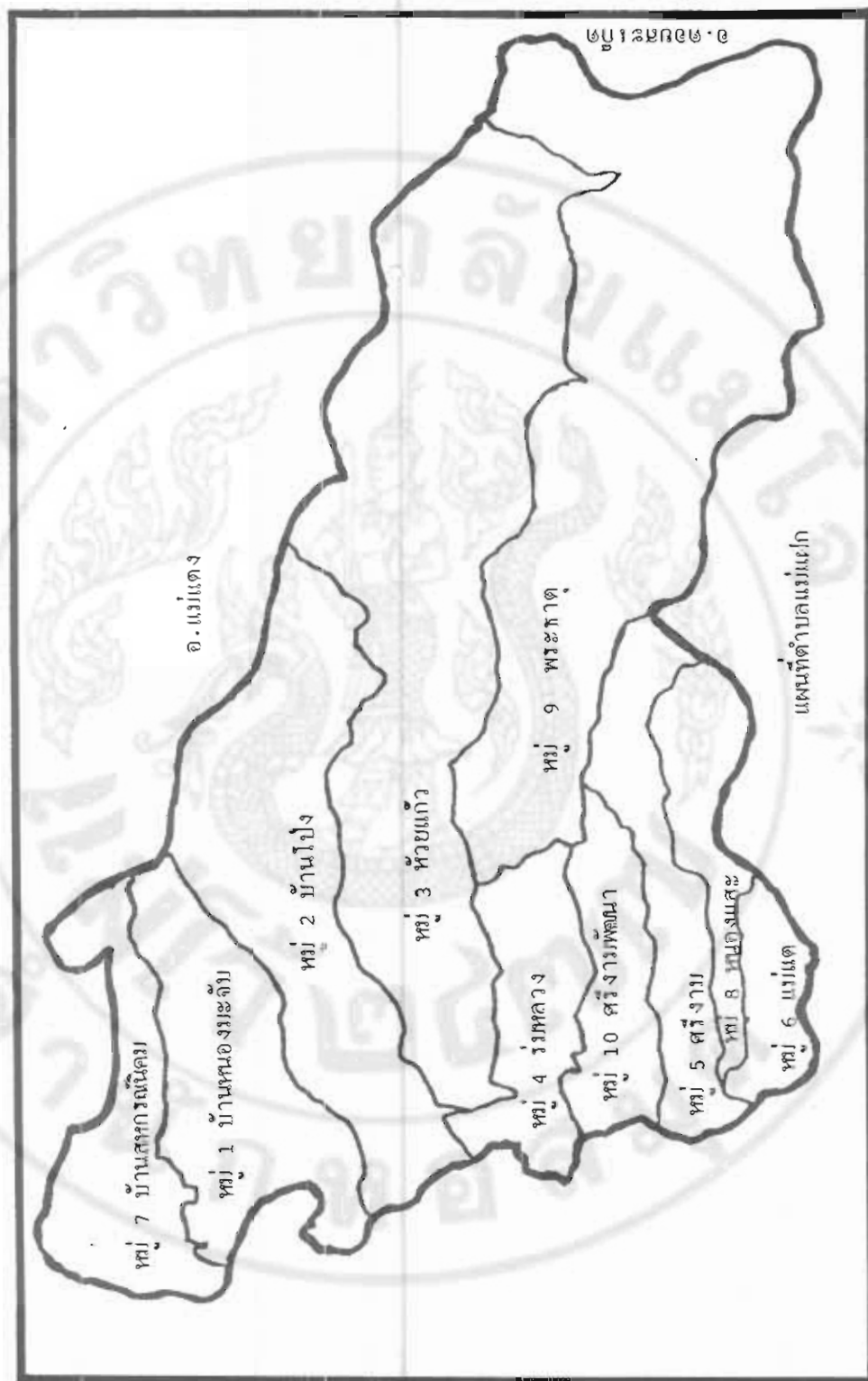
แผนที่ ตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ภาพ 4 แผนที่จังหวัดเชียงใหม่

ภาพ 5 แผนที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ภาพ 2 แผนที่แสดง ต.แม่แฝก

ภาคผนวก ค

รายชื่อสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หมู่บ้านร่วมพลัง ตำบลแม่แฝก
จังหวัดเชียงใหม่

รายชื่อสมาชิกกลุ่ม

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อาชีพหลัก
1.	นางศรีนวล รุ่งนาไร่	ทำสวน
2.	นางคำมุล บุญไชย์	ทำนา
3.	นายสุใจ ไสย	ทำนา
4.	นางอรุณรัตน์ ทัญฤทธิ์	ทำนา
5.	นางลำจวน ปลอดภัย	รับจ้าง
6.	นางศรีมาน ทรวงคำ	ทำสวน
7.	นางอำภา จอมเดช	ทำนา, ค้าขาย
8.	นางไผ่ ดิ่ง	ทำนา, ค้าขาย
9.	นางสมเพชร กองสถาน	ทำนา, ค้าขาย
10.	นางจันทร์ สมจิต	ทำนา, ค้าขาย
11.	นางแก้วลุน บัวลอย	ทำนา, ค้าขาย
12.	นางอนงค์ ดิ่ง	ทำนา, ค้าขาย
13.	นางกรองทอง บุญเต็ม	ทำนา
14.	นางดารา บุญต่อม	ทำสวน
15.	นางแก้วภา ด้อยสูง	ค้าขาย
16.	นางจันทร์หล้า เต็ม	ทำนา
17.	นางวันเพ็ญ ทรวงคำ	ทำนา
18.	นางคณิง ชื่นจิต	ทำนา
19.	นางแก้วลุน จอมแสง	ทำนา
20.	นางไผ่ ตุ่มคำ	ทำนา
21.	นางศรีไว ดิ่ง	รับจ้าง
22.	นางสมศรี จันทิมา	ทำนา

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อาชีพหลัก
23.	นางอำพร ดิ่ง	ทำนา
24.	นางศรีลา อินตัม	แม่บ้าน
25.	นางสมพร จุ่มแก่ง	แม่บ้าน
26.	นางผ่องพรรณ บุญตอม	แม่บ้าน
27.	นาง โสภา อุ่นเรือน	ทำนา
28.	นางสมัย อุพันธ์	แม่บ้าน
29.	นางศรีพร เมืองมูล	รับจ้าง
30.	นางศรีมร ทรงคำ	ทำนา
31.	นางอำภา บุญเต็ม	ทำนา
32.	นางจันทร์ สมจิตร	ทำนา
33.	นางอำพร บุญมา	ทำนา
34.	นางไสว ไสย	ทำนา
35.	นางคำแปง บุญเต็ม	ทำนา
36.	นางเสารักคำ ทองมณี	ทำนา
37.	นางศรีลา เรือนแปง	ทำนา
38.	นางแสง บุญเต็ม	ทำนา
39.	นางสมนึก มอญเลิศ	ทำนา
40.	นางแสงหล้า ชมลง	ทำนา
41.	นางพลอย อุ่นปี	ทำนา
42.	นางศรีมอย ดิ่ง	ทำนา
43.	นางบุญเรือง ศรีสุข	ทำนา
44.	นางศรีไพร บุญเรือง	ทำนา
45.	นางวันดี ดิ่ง	ทำนา

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อาชีพหลัก
46.	นางสมิง ช่มชื่น	ทำนา
47.	นางแดง ช่มชื่น	แม่บ้าน
48.	นางวันเพ็ญ ปาวัน	ทำนา, ค้าขาย
49.	นางสมพร จิตรทองคำ	ทำนา, ค้าขาย
50.	นางศรีนวล ชวนสุข	ทำนา, ค้าขาย
51.	นางสาวผ่องใส ศรีวิสัย	ทำนา
52.	นางบัวน้ำ ดิ่ง	ทำนา
53.	นางสลิด อินทอง	ทำนา
54.	นางรัตติกาล ช่มสูง	ทำนา
55.	นางวันเพ็ญ ดิ่ง	ทำนา, ค้าขาย
56.	นางศรีนร นิยม	ทำนา
57.	นางวรรณา ลวน	ทำนา, ค้าขาย
58.	นางประถม ดิ่ง	ทำนา
59.	นางลำดวน ดิ่ง	ทำนา
60.	นางจันทร์หอม สุวรรณ	ทำนา, ค้าขาย
61.	นางนงนุช ไสย	ทำนา, ค้าขาย
62.	นางห่ม จอมงาม	ทำนา
63.	นางวันดี หินเดช	ทำนา
64.	นางอินเรือน อมเชื้อว	ทำนา
65.	นางกัญหา ช่มชื่น	ทำนา
66.	นางวันเพ็ญ มาแก้ว	ทำนา
67.	นางนุญยวง พิบูรณ์	ทำนา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อสกุล : นางบานเย็น ทองหลอม
 วัน เดือน ปีพหุศักราชเกิด : 19 พฤศจิกายน 2503
 จังหวัดที่เกิด : เชียงใหม่
 การศึกษา :

วุฒิการศึกษา	สถาบันการศึกษา	ปีพหุศักราชที่จบการศึกษา
มัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนสันทรายวิทยาคม	2519
มัธยมศึกษาตอนปลาย	โรงเรียนสันทรายวิทยาคม	2524
ประโยควิชาชั้น (แผนกเกษตรกรรม)	โรงเรียนเกษตรกรรมเชียงใหม่	2526
ประโยควิชาชั้นสูง (แผนกเกษตรกรรม)	วิทยาลัยเกษตรกรรมเชิงทราย	2528
ปริญญาตรี (สาขาสังเสริมการเกษตร)	สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้	2534
ปริญญาเทคโนโลยีการเกษตร มหาบัณฑิต (สาขาสังเสริมการเกษตร)	สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้	2537